

Utgiftsområde 19

Regional utveckling

Utgiftsområde 19 – Regional utveckling

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Regional utveckling	5
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	5
2.2	Utgiftsutveckling.....	6
2.3	Skatteutgifter	7
2.4	Mål för utgiftsområdet.....	7
2.5	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	8
2.6	Resultatredovisning.....	10
2.6.1	Redovisning av indikatorer för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län	11
2.6.2	Regionerna har prioriterat hållbarhet i det regionala utvecklingsarbetet.....	19
2.6.3	Stöd till kommersiell service i gles- och landsbygder	21
2.6.4	Selektiva regionala företagsstöd för kapitalförsörjning	23
2.6.5	Regionalt transportbidrag.....	26
2.6.6	Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020	29
2.6.7	Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	30
2.7	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	34
2.7.1	En i flera delar positiv utveckling men i vissa fall ökade skillnader mellan länen och mellan kommuntyperna	35
2.7.2	En bredd av insatser inom andra utgiftsområden har bidragit till att uppnå målet.....	35
2.7.3	Regionalt utvecklingsarbete och regionalfondsprogrammen har bidragit till stärkt konkurrenskraft och omställning till hållbar regional utveckling	36
2.7.4	Regionalt transportbidrag som kompensation för kostnadsnackdelar	38
2.8	Politikens inriktning	39
2.8.1	En politik för hållbar regional utveckling i hela landet	39
2.8.2	EU:s sammanhållningspolitik	40
2.9	Budgetförslag.....	41
2.9.1	Regionala utvecklingsåtgärder	41
2.9.2	1:2 Transportbidrag.....	43
2.9.3	1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	44

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen godkänner att regeringen under 2025 beslutar om medlemskap i European Regional Policy Research Consortium och bemyndigar regeringen att under 2025–2027 för anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional utveckling besluta om en årlig medlemsavgift på högst 430 000 kronor (avsnitt 2.9.1).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2025 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Regionala utvecklingsåtgärder	2 012 337
1:2 Transportbidrag	549 864
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	1 732 000
Summa anslag inom utgiftsområdet	4 294 201

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:1 Regionala utvecklingsåtgärder	3 500 000	2026–2031
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	5 050 000	2026–2030
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	8 550 000	

2 Utgiftsområde 19 Regional utveckling

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområde 19 Regional utveckling omfattar insatser i form av projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning.

Statliga myndigheter och andra statliga aktörer som har verksamheter av särskild betydelse för möjligheterna att uppnå den regionala utvecklingspolitikens mål anges nedan.

Statliga myndigheter och andra statliga aktörer som har verksamheter av särskild betydelse för möjligheterna att uppnå den regionala utvecklingspolitikens mål

Affärsverket svenska kraftnät	Riksarkivet
Almi AB	RISE Research Institutes of Sweden AB
Arbetsförmedlingen	Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
Boverket	Sametinget
Ekonomistyrningsverket	Sjöfartsverket
Folkhälsomyndigheten	Skogsstyrelsen
Försäkringskassan	Statens energimyndighet
Jämställdhetsmyndigheten	Statens jordbruksverk
Konstnärsnämnden	Statens kulturråd
Livsmedelsverket	Statens skolverk
Luftfartsverket	Statistiska centralbyrån
länsstyrelserna	Stiftelsen Svenska Filminstitutet
Myndigheten för digital förvaltning	Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden)
Myndigheten för kulturanalys	Sveriges geologiska undersökning
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	Tillväxtverket
Myndigheten för yrkeshögskolan	Trafikanalys
Naturvårdsverket	Trafikverket
Patent- och registreringsverket	Transportstyrelsen
Pensionsmyndigheten	universitet och högskolor
Polismyndigheten	Universitetskanslersämbetet
Post- och telestyrelsen	Verket för innovationssystem
Riksantikvarieämbetet	

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	Utfall 2023	Budget 2024 ¹	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027
1:1 Regionala utvecklingsåtgärder	1 678	2 028	1 711	2 012	2 057	1 740
1:2 Transportbidrag	518	564	564	550	456	456
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	295	1 080	775	1 732	2 199	1 577
Äldreanslag						
2024 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	1 215	334	109			
Totalt för utgiftsområde 19 Regional utveckling	3 706	4 006	3 159	4 294	4 712	3 773

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Utgifterna för 2023 inom utgiftsområdet blev 884 miljoner kronor lägre än anvisade medel. Det beror främst på att utgifterna för äldreanslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* blev låga på grund av en lägre utbetalningstakt än beräknat med anledning av att genomförandet påverkades negativt av pandemin. Det beror även på att programmen som finansieras av anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* och anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* för medfinansiering av Fonden för en rättvis omställning, startade senare än beräknat på grund av att förhandlingar om regelverk och program tog längre tid än förväntat.

Prognosen för 2024 är att utgifterna inom utgiftsområdet blir 847 miljoner kronor lägre än anvisat. Det beror framför allt på att utgifterna för anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* beräknas bli lägre än tidigare beräknat. Orsaken är främst att medfinansieringen av Fonden för en rättvis omställning blivit försenad. Även utgifterna för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* beräknas bli lägre än tidigare beräknat. Anledningen är en försenad uppstart för programmen. Vidare beror det på lägre utbetalningstakt än tidigare beräknat för äldreanslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020*.

Tabell 2.2 Förändringar av utgiftsramen 2025–2027 för utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	3 922	3 922	3 922
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	372	790	-149
varav BP25	206	389	167
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt			
Ny utgiftsram	4 294	4 712	3 773

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Av tabell 2.3 framgår utgiftsområdets föreslagna anslagsram för 2025 fördelad på transfereringar, verksamhetsutgifter och investeringar.

Tabell 2.3 Utgiftsram 2025 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	2025
Transfereringar ¹	2 868
Verksamhetsutgifter ²	402
Investeringar ³	1 024
Summa utgiftsram	4 294

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2023 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

2.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. Innebörden av skatteutgifter beskrivs närmare i Förslag till statens budget, finansplan m.m., avsnittet om skattefrågor. Den samlade redovisningen finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2024 (skr. 2023/24:98). I tabell 2.4 redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Tabell 2.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	2024	2025
Avdrag för bidrag till regionala utvecklingsbolag (B15)	-	-
Regional nedsättning av egenavgifter (D1)	70	70
Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter (D3)	640	670
Nedsatt energiskatt på el i vissa kommuner (F16)	760	760
Skattereduktion för boende i vissa glest befolkade områden (G9)	1 360	1 370

Anm.: Inom parentes anges den beteckning för respektive skatteutgift som används i regeringens skrivelse.

Skatteutgifter som inte har beräknats anges med "-".

Källa: Regeringens skrivelse 2023/24:98.

2.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19, bet. 2019/20:NU2, rskr. 2019/20:113). För en beskrivning av målet se budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.4).

Insatser för regional utveckling inom andra utgiftsområden

I princip samtliga utgiftsområden är av betydelse för att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken. En bredd av insatser är därmed viktigt, dvs. betydligt fler insatser än de som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Tvärsektoriell styrning av resurser inom många utgiftsområden samt regional hänsyn och ett territoriellt perspektiv är av betydelse för att skapa mer ändamålsenliga insatser för att nå såväl målet för den regionala utvecklingspolitiken som andra mål. Se tabell 2.5 för andra utgiftsområden med mål som har beslutats av riksdagen som är av särskild betydelse för de strategiska områdena och prioriteringarna för den regionala utvecklingspolitiken 2021–2030. I avsnitt 2.7.2 redovisas insatser inom andra utgiftsområden som

regeringen bedömer har särskilt bidragit till målet för den regionala utvecklingspolitiken. En redovisning av resultat av insatser inom andra utgiftsområden samt insatsernas regionala effekter görs däremot inte inom ramen för utgiftsområde 19 Regional utveckling.

En rad olika faktorer påverkar den regionala utvecklingen, bl.a. skiljer sig förutsättningarna åt med avseende på tätorts-, befolknings-, utbildnings-, närings- och företagsstruktur samt infrastruktur. Det gör att t.ex. kriser och konjunkturförändringar påverkar olika delar av landet på olika sätt. Den regionala utvecklingspolitikens effekter är därför ofta svåra att mäta och särskilja från övergripande konjunktur- och strukturförändringar.

Tabell 2.5 Andra utgiftsområden med mål som har beslutats av riksdagen som är av särskild betydelse för de strategiska områdena och prioriteringarna för den regionala utvecklingspolitiken

Strategiska områden 2021–2030	Utgiftsområden och områden med mål
Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet	UO1: demokratipolitik och nationella minoriteter, UO1 och UO23: samepolitik, UO9: hälso- och sjukvårdspolitik, UO13: integrationspolitik, jämställdhetspolitik och politiken mot utanförskap, UO14: arbetsmarknadspolitik, UO16: utbildningspolitik, UO17: kulturpolitik, de statliga insatserna till stöd för den kommunala kulturskolan, arkitektur, form och design, kulturmiljö, film, ungdomspolitik, politik för det civila samhället, idrottspolitik och friluftslivspolitik, UO18: samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet, UO20: miljöpolitik, UO21: energipolitik, UO22: transportpolitik och politiken för informationssamhället samt UO23: Politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel samt en sammanhållen landsbygdpolitik. Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet för kommuner och regioner är viktigt för att en likvärdig offentlig service ska kunna erbjudas i landets olika delar.
Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet	UO1 och UO23: samepolitik, UO13: integrationspolitik och jämställdhetspolitik, UO14: arbetsmarknadspolitik, UO16: utbildningspolitik och forskningspolitik, UO17: kulturpolitik, ungdomspolitik och politik för civila samhället, UO22: transportpolitik och politiken för informationssamhället, UO23: politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, en sammanhållen landsbygdpolitik, politik för en konkurrenskraftig och sammanhållen livsmedelskedja samt UO24: näringspolitik samt utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande.
Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet	UO1 och UO23: samepolitik, UO13: integrationspolitik och jämställdhetspolitik, UO16: utbildningspolitik och forskningspolitik, UO17: kulturpolitik, arkitektur, form och design, kulturmiljö, film, ungdomspolitik och politik för civila samhället, UO20: miljöpolitik, UO21: energipolitik, UO22: politiken för informationssamhället, UO23: politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, en sammanhållen landsbygdpolitik, politik för en konkurrenskraftig och sammanhållen livsmedelskedja, skogspolitik samt UO24: näringspolitik samt utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande.
Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet	UO1 och UO23: samepolitik, UO13: integrationspolitik och jämställdhetspolitik, UO16: utbildningspolitik, UO20: miljöpolitik, UO21: energipolitik, UO22: transportpolitik och politiken för informationssamhället, UO23: politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, en sammanhållen landsbygdpolitik, politik för en konkurrenskraftig och sammanhållen livsmedelskedja samt UO24: näringspolitik samt utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande.

2.5 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken identifierar regeringen i skrivelsen Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (skr. 2020/21:133) fyra strategiska områden och ett antal prioriteringar för respektive område. Resultatredovisningen i budgetpropositionen sker bl.a. utifrån dessa prioriteringar.

I näringsutskottets betänkande Utgiftsområde 19 Regional utveckling (bet. 2023/24:NU2) framhåller utskottet att en kortare, årligt återkommande redovisning av vilka bedömningsgrunder, indikatorer och resultat som endast redovisas vartannat år skulle bidra till en ökad tydlighet och främja möjligheten att tillgodogöra sig resultatredovisningen mellan olika år. Regeringen redovisar i budgetpropositionen vilka bedömningsgrunder som endast redovisas vartannat år. Regeringskansliet avser att fortsätta utveckla resultatredovisningen i dialog med näringsutskottet.

Av tabell 2.6 framgår centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. De centrala indikatorerna som redovisas i tabellen avser förväntade eller beräknade resultat samt faktiska resultat av insatserna.

I denna budgetproposition redovisas för Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020 enbart en indikator för riskkapitalfonder, då inga nya beslut har fattats för övriga insatser inom programperioden. Indikatorn benämndes tidigare riskkapitalprojekt men är ingen ändring i sak.

Samtliga program för Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027 har påbörjats. Eftersom genomförandet är i inledningen finns enbart förväntade resultat att redovisa och inga utfall då få projekt har avslutats. De centrala indikatorerna framgår av tabell 2.6. Företag är en viktig målgrupp för programmets insatser och följs därför upp med indikatorn antal företag som får stöd. Medfinansiering är ett krav enligt EU:s regelverk för sammanhållningspolitiken och är en viktig princip för genomförandet av EU-programmen eftersom det visar på en nationell och regional förankring av regionernas arbete. Insatserna följs därför upp med indikatorn medfinansiering.

För en beskrivning av övriga centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling, se budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/2021:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.5). Vissa nya kompletterande indikatorer anges i avsnitt 2.6.7.

För den projektverksamhet som finansieras av anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* har regeringen tagit fram ett nytt uppföljningssystem. Det pågår ett utvecklingsarbete för att se över om det är möjligt att redovisa resultat kopplat till målet för den regionala utvecklingspolitiken.

**Tabell 2.6 Centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19
Regional utveckling**

Indikatorområde	Centrala indikatorer
Stöd till kommersiell service finansierat av anslaget 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i>	– Överlevnadsgrad ¹
Selektiva regionala företagsstöd finansierat av anslagen 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i> och 1:3 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020</i> ²	– Arbetsproduktivitet ¹
Transportbidrag finansierat av anslaget 1:2 <i>Transportbidrag</i>	– Överlevnadsgrad ¹ – Arbetsproduktivitet ¹
Risckapitalfonder inom ramen för de åtta regionala strukturfundsprogrammen och det nationella regionalfundsprogrammet perioden 2014–2020 finansierat av anslagen 1:3 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020</i> och 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i>	– Investerade medel ¹
Regionalfundsprogrammen perioden 2021–2027 finansierat av anslagen 1:4 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027</i> och 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i>	– Antal företag som får stöd – Medfinansiering ¹

¹ Indikatorn är inte könsuppdelad.

² Med selektiva regionala företagsstöd avses statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag samt statligt stöd till regionala investeringar.

Utöver indikatorer utgår regeringens redovisning från ett antal bedömningsgrunder som uppföljningar och redovisningar för att bedöma måluppfyllelsen. Dessa ger dels kvantitativa mått, dels en mer kvalitativ bedömning av resultat.

De centrala bedömningsgrunderna har valts utifrån att de ger en samlad bild av resultat inom olika delar av den regionala utvecklingspolitiken som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. De centrala bedömningsgrunderna är

- Mäta regional utveckling, indikatorer i budgetpropositionen för utgiftsområde 19 Regional utveckling (LI2024/01321)
- Vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken (LI2024/00889)
- Regionalt utvecklingsarbete 2023 (LI2024/00926)
- Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service, budgetåret 2023 (LI2024/00622)
- Åtterrapporering av arbetet med att främja tillgänglighet till kommersiell service för företag och medborgare i servicegläsa områden (LI2024/00905)
- Statusrapport för 2023 – Åtterrapporering av regionalfundsprogram inklusive Interregprogram och Fonden för en rättvis omställning programperioden 2014–2020 och 2021–2027 (LI2024/00845).

Följande centrala bedömningsgrunder redovisas vart annat år eftersom det sker små förändringar av utfallet mellan olika år.

- Mäta regional utveckling, indikatorer i budgetpropositionen för utgiftsområde 19 Regional utveckling
- Vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken.

2.6 Resultatredovisning

Resultatredovisning i denna proposition bygger huvudsakligen på resultat som avser 2023 utom för Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020 där resultat redovisas sammantaget för insatser åren 2014–2023 och för Europeiska regionala

utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027 där förväntade resultat redovisas sammantaget för insatser åren 2022–2023.

Insatser och statliga myndigheters verksamheter av betydelse för den regionala utvecklingspolitikens mål och prioriteringar finansieras dels av anslagen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling, dels genom andra utgiftsområden. Dessutom finansieras insatserna av andra aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Regionerna och Gotlands kommun (regionerna) samt Tillväxtverket beslutar om användning av medel från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* men finansierar även insatser med egna medel. Eftersom resultatredovisningen i budgetpropositionen även omfattar denna medfinansiering är den totala redovisningen av medel större än det som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Resultatredovisningen inleds med ett avsnitt om indikatorer för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län. Därefter kommer ett avsnitt om regionalt utvecklingsarbete. Syftet är att sätta in resultatredovisningen av anslagen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling i ett större sammanhang kopplat till regionernas och de statliga myndigheternas arbete. Avslutningsvis följer resultatredovisningen av centrala insatser som finansieras av anslag inom utgiftsområdet.

2.6.1 Redovisning av indikatorer för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län

Den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län påverkas dels av insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling, dels av insatser inom andra utgiftsområden, vilket innebär att indikatorerna har en stor bredd, se tabell 2.5. Dessutom påverkas utvecklingen i Sveriges län av utvecklingen i omvärlden.

Avsnittet bygger på Tillväxtverkets underlag Mäta regional utveckling, indikatorer i budgetpropositionen för utgiftsområde 19 Regional utveckling (LI2024/01321). För en beskrivning av begrepp, statistik m.m. se budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr 19).

Redovisningen görs per län men för att ge en bild av utvecklingen inom länet görs den i de flesta fall även uppdelat på de tre kommuntyperna storstadskommuner, blandade kommuner och landsbygdskommuner. I redovisningen nämns län respektive kommuntyper enligt ordningen på utfallet. Indikatorerna är uppdelade i kortsiktiga indikatorer respektive långsiktiga indikatorer, se tabell 2.7.

En närmare beskrivning och motivering av de valda indikatorerna finns nedan i samband med redovisningen av respektive indikator.

Tabell 2.7 Indikatorer för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län

Regionalekonomiska förändringar		Kortsiktiga indikatorer
Regional ekonomi		Modellbaserad lönesumma ¹
Arbetsmarknad		Arbetssökande ²
Strategiska områden 2021–2030		Långsiktiga indikatorer
Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet	Prioriteringar	
	Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer	Livskvalitetsindex BRP+ ³
	God samhällsplanering	Bostadsmarknad i balans ⁴
Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet	God tillgång till kommersiell och offentlig service	Tillgänglighet till dagligvarubutik ⁵
	Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande	Vuxnas studiedeltagande ⁶
	Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete	Matchad förvärvsgrad ⁷
Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet	Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering	Utbildningsår i företag ⁸
	En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat och miljömässigt hållbar ekonomi	Utsläppsintensitet ⁹
	Tillvarata digitaliseringens möjligheter	Företagens digitaliseringsgrad ¹⁰
	Ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning	Företag nystartade av kvinnor ¹¹
	Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export	Export ¹²
Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet	Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning	Tillgång till bredband med hög kapacitet ¹³
	Tillgänglighet genom hållbara transportsystem	Tillgänglighet till drivmedel och kollektivtrafik ¹⁴

¹ Källa: Statistiska centralbyrån (SCB) genom Tillväxtverkets Regionala analys och prognosystem (RAPS) bearbetat av Tillväxtverket. Statistiken kan inte delas upp på män och kvinnor.

² Källa: Arbetsförmedlingen genom RAPS bearbetat av Tillväxtverket. Indikatorn avser arbetssökande öppet arbetslösa och arbetssökande i konjunkturåtgärder.

³ Källa: BRP+, Tillväxtverket.

⁴ Källa: Boverket bearbetat av Tillväxtverket. Indikatorn baseras på enkätsvar från kommuner och är därmed inte uppdelad på kvinnor och män.

⁵ Källa: Tillväxtverkets plattform för geografiska analyser Pin Point Sweden (Pipos). Indikatorn kan delas upp på kvinnor och män, men det är inte relevant kopplat till denna indikator eftersom det som då visas främst är bosättningsstrukturen, dvs. var kvinnor och män bor.

⁶ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket.

⁷ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket. Egenföretagare, studerande och anställda utan tillräckliga yrkesuppgifter ingår inte. Indikatorn kan delas upp efter län men inte efter kommuntyp.

⁸ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket.

⁹ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket. Statistiken baseras på svenska ekonomiska aktörer och går därmed inte att dela upp på kvinnor och män.

¹⁰ Källa: Företagens villkor och verklighet (Tillväxtverket). Indikatorn kan inte delas upp på kvinnor och män.

¹¹ Källa: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser bearbetat av Tillväxtverket.

¹² Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket. Statistiken kan inte delas upp på kvinnor och män.

¹³ Källa: Post- och telestyrelsen bearbetat av Tillväxtverket. Indikatorn omfattar 1 Gbit/s eller fiber i absoluta närheten. Statistiken redovisas per hushåll samt per företag och kan därför inte delas upp på kvinnor och män.

¹⁴ Källa: SCB, statistik om kollektivtrafknära lägen. Pipos Tillväxtverket, tillgänglighet till drivmedelsstationer. Indikatorn kan delas upp på kvinnor och män, men det är inte relevant kopplat till denna indikator eftersom det som då visas främst är bosättningsstrukturen, dvs. var kvinnor och män bor.

Förbättring av ekonomi och arbetsmarknader i vissa län – kortsiktiga indikatorer

De kortsiktiga indikatorerna, vad gäller regionalekonomiska förändringar, är modellbaserad lönesumma samt arbetssökande. Modellbaserad lönesumma bygger på företagens och organisationernas aktuella arbetsgivaravgifter. Arbetssökande bygger på uppgifter om antal personer som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen.

Utvecklingen av den modellbaserade lönesumman var positiv i samtliga län mellan andra halvåret 2022 och andra halvåret 2023. Den största ökningen av lönesumman under perioden skedde i Västerbottens län. Utvecklingen av lönesumman var tydligt över riksgenomsnittet i Västernorrlands, Västmanlands, Norrbottens och Västra Götalands län. Utvecklingen var svagast i Jämtlands, Kalmar och Gävleborgs län.

Antalet arbetssökande minskade i elva län mellan kvartal fyra 2022 och kvartal fyra 2023. Minskningen var störst i Västernorrlands och Norrbottens län. En ökning av antalet arbetssökande förekom i tio län. Störst ökning noteras för Jönköpings, Skåne, Hallands, Stockholms och Kalmar län. Skillnaderna inom länen, mellan olika kommuntyper, är för det mesta små och följer för det mesta länens generella förändringsmönster. I Norrbottens, Kalmar, Västerbottens, Stockholms och Örebro län är skillnader inom länen dock betydande, men det framkommer inget generellt förändringsmönster när det gäller kommuntyper. Män hade en sämre utveckling än kvinnor i samtliga län.

Sammantaget visar de kortsiktiga indikatorerna på en delad bild av länens ekonomi och arbetsmarknader mellan 2022 och 2023. Utvecklingen var sammantaget starkare i Västernorrlands, Västerbottens, Norrbottens och Västmanlands län och något svagare i Kalmar, Jämtlands och Hallands län.

Strategiskt område Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet – långsiktiga indikatorer

Prioritering Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer

Den långsiktiga indikatorn livskvalitetsindex BRP+ är ett indexerat mått som bygger på utfallet av ett 50-tal indikatorer inom tolv temaområden med hög relevans för individens livskvalitet, bl.a. hälsa, medborgarengagemang och demokratisk delaktighet, utbildning och kompetens, tillgänglighet till tjänster samt sociala relationer och tillit. I det sistnämnda temaområdet ingår indikatorer som mäter kultur. Den långsiktiga indikatorn har valts för att fånga livskvalitet i ett brett perspektiv med utgångspunkt i individens möjlighet att uppnå materiell levnadsstandard och subjektivt välbefinnande samt upplevda förutsättningar för att själv kunna påverka sin livskvalitet. Varje indikator standardiseras till ett värde mellan 0 och 100. Indikatorn har beräknats för 2016 respektive 2021.

År 2021 uppvisade Västerbottens och Norrbottens län ett relativt högt indextal på runt 62. I de övriga länen låg indextalet mellan 59 och 47. Det generella mönstret inom samtliga län är att livskvaliteten 2021 var högre i storstadskommuner och blandade kommuner jämfört med i landsbygdskommuner. Stockholms, Kronobergs, Örebro och Västmanlands län hade relativt stora skillnader mellan kommuntyperna.

Indikatorn visar att livskvaliteten har ökat i de flesta län samt i landet som helhet under perioden 2016–2021 samtidigt som skillnaderna mellan länen har ökat. Det finns en viss tendens att det är i län med redan hög livskvalitet som livskvaliteten har ökat mest. I Västerbottens och Norrbottens län ökade livskvaliteten från redan relativt sett höga nivåer, medan det i Västmanlands och Örebro län blev en försämring under perioden från en redan relativt låg nivå. Utvecklingen under perioden 2016–2021 visar att skillnaderna inom länen sett till kommuntyper har ökat i en tredjedel av länen.

Indikatorn visar också att män i genomsnitt hade något högre livskvalitet än kvinnor i samtliga län och kommuntyper. På temanivå framgår att kvinnor låg högre avseende utbildningsnivå och kompetens samt sociala relationer och tillit, men att kvinnor låg lägre än män i fråga om trygghet och säkerhet samt inkomst och förmögenhet.

Prioritering God samhällsplanering

Indikatorn bostadsmarknad i balans visar bostadsmarknadsläget enligt kommunernas egna bedömningar. Uppgifterna samlas in genom Boverkets bostadsmarknadsenkät och bearbetas av Tillväxtverket. Tillväxtverket beräknar andel kommuner av samtliga kommuner i ett län eller kommuntyp som uppger om de har en bostadsmarknad i balans. Indikatorn används för att den visar på en förutsättning för samhällsplanering. Genomsnittliga värden används för två år åt gången för att minska inverkan av eventuella svarsbortfall. Indikatorn har beräknats för 2014/2015 respektive 2022/2023.

Indikatorn visar att 28 procent av kommunerna i hela landet ansåg att de hade en bostadsmarknad i balans 2022/2023, vilket är något sämre jämfört med 2014/2015. I Gotlands, Stockholms, Södermanlands, Uppsala och Östergötlands län uppgav mindre än 20 procent av kommunerna att de hade en bostadsmarknad i balans 2022/2023. I Kronobergs, Kalmar, Värmlands, Jämtlands och Gävleborgs län bedömdes bostadsmarknaden vara i balans i minst 45 procent av kommunerna 2022/2023. Skillnaderna inom länen mellan olika kommuntyper är betydande. I elva län uppgav en högre andel landsbygdskommuner att de hade en bostadsmarknad i balans jämfört med andra kommuntyper. I sju län uppgav en högre andel blandade kommuner att de hade en bostadsmarknad i balans jämfört med andra kommuntyper. I Uppsala län var andelen densamma för kommuntyper inom länet. Åtta procent av kommunerna i kommuntypen storstadskommuner uppgav att de hade en bostadsmarknad i balans 2022/2023.

I elva län, främst i Kronobergs, Hallands och Uppsala län, var det ett förbättrat bostadsmarknadsläge 2022/2023 jämfört med 2014/2015, dvs. en högre andel av kommunerna angav att de hade en bostadsmarknad i balans. I Gotlands, Blekinge, Östergötlands, Jönköpings och Västernorrlands län var förändringen negativ under samma period. I Blekinge, Norrbottens, Skåne, Västernorrlands och Östergötlands län var förändringen negativ i både landsbygdskommuner och blandade kommuner. Det finns sammantaget inga tydliga skillnader inom länet i övriga län.

Prioritering God tillgång till kommersiell och offentlig service

Indikatorn tillgänglighet till dagligvarubutik visar befolkningens genomsnittliga resväg med bil i meter till närmaste dagligvarubutik. Indikatorn har valts eftersom en god tillgång till kommersiell service är grundläggande för att det ska vara attraktivt att bo, verka och leva i alla delar av landet. Indikatorn har beräknats för 2013 respektive 2023.

De genomsnittliga avstånden var längst i Gotlands, Jämtlands och Norrbottens län, med över 3 000 meter 2023. Befolkningen i Stockholms och Skåne län hade igenomsnitt kortast avstånd till närmaste dagligvarubutik. Skillnader inom länet mellan olika kommuntyper är mycket framträdande i många län, främst i Jämtlands, Västerbottens, Västra Götalands, Värmlands och Stockholms län. Befolkningen i landsbygds-kommuner hade i samtliga län en sämre tillgänglighet till dagligvarubutik än andra kommuntyper, utom i Kronobergs län.

Utvecklingen under perioden 2013–2023 visar en sämre tillgänglighet i tio län. I Blekinge och Västmanlands län ökade det genomsnittliga avståndet med minst 10 procent. Tillgängligheten till dagligvarubutik blev bättre i elva län. I Östergötlands, Norrbottens, Örebro och Västernorrlands län beror detta på att tillgängligheten förbättrades i landsbygdskommuner. I Västerbottens, Jönköpings, Kronobergs och

Västra Götalands län fick blandade kommuner i genomsnitt bättre tillgänglighet än i landsbygdskommuner.

Strategiskt område Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet – långsiktiga indikatorer

Prioritering Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande

Indikatorn vuxnas studiedeltagande visar andel av befolkningen i åldersgruppen 35–64 år som deltar i studier under höstterminen av befolkningen totalt i samma åldersgrupp. Indikatorn har valts då vuxnas studiedeltagande korrelerar med möjligheten att ta del av relevanta utbildningar. Indikatorn har beräknats för 2012 respektive 2022.

Av Sveriges vuxna befolkning deltog 5,5 procent i någon form av utbildning hösten 2022. Andelen var högst i Södermanlands och Uppsala län, i båda fallen över 6 procent. Lägst studiedeltagande hade Norrbottens län med 4,2 procent. Landsbygdskommuner hade i genomsnitt ett lägre studiedeltagande än övriga kommuntyper. I Västra Götalands, Skåne och Stockholms län var skillnaderna i studiedeltagande stora. Studiedeltagandet var i dessa tre län lägre i landsbygds- och blandade kommuner än i storstadskommuner.

Nästan 1 procentenhet fler av de vuxna i landet deltog i någon form av utbildning hösten 2022 jämfört med 2012. Samtidigt ökade skillnaderna mellan länen. Utvecklingen var starkast i Södermanlands län och svagast i Norrbottens län. En förbättring skedde dock i samtliga län. Förändringen av skillnader inom länet uppvisar ett mindre tydligt mönster. I åtta län minskade skillnaderna mellan kommuntyper och i nio län ökade skillnaderna. Relativt stora skillnader inom länen fanns i Skåne, Västra Götalands och Stockholms län. Samtidigt kan det konstateras att samtliga kommuntyper visade på en förbättring 2022 jämfört med 2012. Kvinnor deltog i utbildning i större utsträckning än män såväl 2012 som 2022.

Prioritering Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete

Indikatorn matchad förvärvsgrad visar andelen anställda som har ett yrke som helt matchar deras utbildning i relation till det totala antalet personer med utbildningen. Indikatorn har valts utifrån att en väl fungerande kompetensförsörjning bidrar till att förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Matchad förvärvsgrad fångar kopplingar mellan utbud och efterfrågan på utbildningar på arbetsmarknaden. Indikatorn har beräknats för 2015 respektive 2021.

Den matchade förvärvsgraden varierar mellan länen. I Hallands och Västerbottens län hade högst andel en utbildning som överensstämmer med yrket, 54 procent 2021. Den lägsta matchningen var i Södermanlands län som hade en matchad förvärvsgrad på 47 procent 2021. I samtliga län hade kvinnor en högre matchad förvärvsgrad än män.

Under perioden 2015–2021 ökade den matchade förvärvsgraden i samtliga län och förändringen varierade med mellan en och fyra procentenheter. Den matchade förvärvsgraden ökade mest i Värmlands län, följt av Blekinge och Gävleborgs län, medan Norrbottens län hade den minsta ökningen i matchad förvärvsgrad på en procentenhet. Män hade en större positiv förändring i matchad förvärvsgrad än kvinnor i alla län utom i Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Östergötlands och Södermanlands län.

Strategiskt område Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet – långsiktiga indikatorer

Prioritering Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering

Indikatorn utbildningsår i företag visar genomsnittligt antal utbildningsår för sysselsatta i företag. Indikatorn har valts utifrån att företags konkurrenskraft påverkas av deras möjlighet och förmåga att ta till sig information och kunskap samt av att vara lärande och innovativa, vilket till stor del avspeglas i företagens samlade humankapital. Humankapital är i sin tur av stor vikt för omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering. Indikatorn har beräknats för 2010 respektive 2020.

Det finns relativt stora skillnader mellan länen och kommuntyperna när det gäller genomsnittligt antal utbildningsår i företag. Stockholms, Uppsala och Västra Götalands län låg på en betydligt högre nivå än övriga län 2020. Nivån var lägst i Jönköpings och Kalmar län. Företag i landsbygdskommuner hade betydligt lägre genomsnittligt antal utbildningsår än övriga kommuntyper i samtliga län, utom i Hallands län. I samtliga län och kommuntyper hade kvinnor en högre nivå än män.

Utvecklingen av antalet utbildningsår i företag var dock positiv i samtliga län och kommuntyper under perioden 2010–2020. Antalet ökade mest i Blekinge, Västra Götalands, Hallands och Gävleborgs län. Utvecklingen var svagast i Stockholms, Västmanlands och Södermanlands län. I flera län ökade antal utbildningsår för sysselsatta i företag mycket i landsbygdskommuner om än från en låg nivå. Svagast var utvecklingen i landsbygdskommuner i Stockholms län. Sammantaget är länens inbördes ordning i stort sett oförändrad under perioden 2010–2020.

Prioritering En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi

Indikatorn utsläppsintensitet visar utsläpp av växthusgaser till luft i ton per förädlingsvärde i miljoner kronor. Utsläppen utgår från ett produktionsperspektiv vilket betyder att det är de direkta utsläppen från produktionen hos svenska ekonomiska aktörer som räknas. Utsläpp från produktion av importerade varor som förbrukas i Sverige ingår inte. Omställningen till en konkurrenskraftig, cirkulär samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi samt energiomställning är viktig för den regionala utvecklingen. Indikatorn har valts eftersom den visar förändringar vad gäller naturresursanvändning i relation till produktionsvärden. Indikatorn har beräknats för 2012 respektive 2021.

Utsläppsintensiteten i hela landet var 10 ton per förädlingsvärde i miljoner kronor 2021. Utsläppsintensiteten var högst i Gotlands, Norrbottens och Södermanlands län med 115, 35 respektive 25 ton per förädlingsvärdet i miljoner kronor. Utsläppsintensiteten var hög bl.a. på grund av att flera utsläppsintensiva industrier är lokaliserade till dessa län. I landsbygdskommuner var utsläppsintensiteten generellt något högre än i blandade kommuner. Undantagen var Norrbottens och Södermanlands län där utsläppsintensiteten var högre i blandade kommuner. Storstadskommuner hade lägst utsläppsintensitet. De skillnader som finns inom länen kan förklaras genom att utsläppstung produktion, t.ex. inom basindustrin, oftare sker i landsbygdskommuner samt att företag i denna kommuntyp ofta har ett förhållandevis lågt förädlingsvärde. I storstadskommuner var andelen tjänsteproducenter i stället högre vilket genererar mindre utsläpp i förhållande till förädlingsvärdet.

För hela landet minskade utsläppsintensiteten med 25 procent under perioden 2012–2021. Utsläppsintensiteten minskade i samtliga län utom i Södermanlands län under perioden 2012–2021. Utsläppsintensiteten i Södermanlands län är väldigt

konjunkturberoende eftersom den exportinriktade stålindustrin i länet står för en stor del av utsläppen. Under perioden 2012–2021 minskade utsläppsintensiteten något mer i storstadskommuner och landsbygdskommuner jämfört med blandade kommuner. Det går dock att se stora skillnader i minskningen mellan olika kommuntyper framför allt i Västra Götalands, Stockholms och Kalmar län.

Prioritering Tillvarata digitaliseringens möjligheter

Indikatorn företagens digitaliseringsgrad visar andelen små och medelstora företag som använder it eller digitalisering i stor utsträckning. Digital teknik är av stor betydelse för svensk innovations- och omställningsförmåga, näringslivets förmåga att konkurrera globalt och för ett utvecklat entreprenörskap i hela landet. Indikatorn har valts då den visar förändringar inom små och medelstora företags digitala mognadsgrad. Indikatorn har beräknats för 2017 respektive 2023.

I hela landet var andelen små och medelstora företag med hög digitaliseringsgrad 69 procent 2023. Andelen var högst i Dalarnas, Kronobergs och Södermanlands län följt av Blekinge, Stockholms och Västerbottens län. Andelen var lägst i Värmlands och Västra Götalands län. Företag i landsbygdskommuner hade i genomsnitt lägst andelar, 64 procent. Skillnaderna inom länen var dock stora samtidigt som ett entydigt mönster saknas, där landsbygdskommuner i vissa fall hade en högre andel än i blandade kommuner.

Under perioden 2017–2023 minskade andelen små och medelstora företag med hög digitaliseringsgrad i fjorton län. Underliggande variationer i det statistiska materialet och den korta tidserien medför dock att förändringen bör tolkas med försiktighet. Andelen minskade mest i Värmlands och Jönköpings län. I Dalarnas och Västernorrlands län var utvecklingen relativt positiv. Landsbygdskommuner i Västerbottens, Värmlands och Kalmar län hade en mycket lägre andel 2023 än 2017. En positiv förändring av digitalisering i små och medelstora företag skedde under perioden i landsbygdskommuner i Västmanlands och Södermanlands län.

Prioritering Ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning

Indikatorn företag nystartade av kvinnor beräknas som andelen av alla företag som startas av kvinnor. Indikatorn har valts då ett gott näringslivsklimat nationellt, regionalt och lokalt underlättar och ökar intresset för att starta, driva och utveckla framgångsrika företag, både för kvinnor och män. Ett diversifierat näringsliv med en mångfald av företag och företagare bidrar till en förnyelse av näringslivet och möjlighet till omställning. Indikatorn har beräknats för 2016 respektive 2022.

I hela landet startades nya företag till 32 procent av kvinnor och till 68 procent av män under 2022. I Gotlands län var andelen företag startade av kvinnor högst med 40 procent. Även i Kalmar och Stockholms län var det en tydligt högre andel kvinnor som startade företag än genomsnittet för hela landet. Lägst andel nya företag startade av kvinnor, under 30 procent, fanns i Kronobergs, Jönköpings, Norrbottens och Östergötlands län.

Under perioden 2016–2022 minskade andelen nya företag startade av kvinnor med 0,6 procentenheter i hela landet. Den största minskningen skedde i Dalarnas län med 2,7 procentenheter. I Gotlands län skedde i stället en kraftig ökning av andelen nya företag startade av kvinnor. I Västmanlands, Kalmar och Blekinge län skedde också en tydlig ökning men på en lägre nivå. Generellt sett ökade andelen nya företag startade av kvinnor något inom blandade kommuner men minskade inom landsbygdskommuner och storstadskommuner.

Totalt sett ökade det årliga antalet nystartade företag i Sverige under perioden 2016–2022 från ca 72 000 till ca 73 000. Av dessa företag startades 2016 ca 23 000 av kvinnor och ca 48 000 av män. Motsvarande siffror för 2022 var ca 23 000 för kvinnor och ca 49 000 för män. Den minskade andelen företag startade av kvinnor 2022 jämfört med 2016 beror på att män startade fler företag 2022 än 2016, antalet företag startade av kvinnor under samma period är oförändrad.

Prioritering Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export

Indikatorn export inkluderar varor och tjänster och beräknas i kronor per capita. Indikatorn har valts eftersom den visar företagens förmåga att etablera sig på den internationella marknaden. Regionala skillnader i företagens exportförmåga beror delvis på tillgänglighet till naturresurser men en stor del av exporten är tillverkade varor som läkemedel, fordon och andra maskiner samt olika tjänster. Statistiken har beräknats för 2011 respektive 2021 och finns inte på kommunnivå.

År 2021 exporterades varor och tjänster till ett värde av 154 000 kronor per invånare i genomsnitt i landet. Det är en ökning med drygt 27 000 kronor per invånare från 2011.

Kronobergs och Norrbottens län hade störst export per invånare 2021. I båda län översteg exporten 200 000 kronor per invånare. Gotlands och Jämtlands län hade minst export per invånare 2021, där båda länen låg under 30 000 kronor per invånare. Övriga län låg mellan ca 50 000 och 180 000 kronor per invånare. Generellt ökade exporten under perioden 2016–2021 i de flesta län men inte i Västmanlands, Värmlands, Kalmar och Östergötlands län.

Strategiskt område Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet – långsiktiga indikatorer

Prioritering Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning

Indikatorn tillgång till bredband med hög kapacitet visar andel företag (arbetsställen) och hushåll i procent med tillgång till fast bredband om minst 1 Gbit/s eller fiber i absoluta närheten. Hemmet definieras i indikatorn som hushåll och arbetet som företag. Indikatorn har valts då tillgång till stabilt bredband med hög överföringskapacitet är grundläggande för möjligheten till digital teknik och elektroniska kommunikationstjänster. Tillgång till bredband med hög överföringskapacitet har på så sätt stor betydelse för möjligheten att bo, verka och leva liksom för möjligheten att tillhandahålla en god samhällsservice i hela landet.

År 2023 hade 99 procent av hushållen och 98 procent av företagen tillgång till bredband om 1 Gbit/s eller fiber i absoluta närheten beräknat för landet som helhet. Norrbottens, Jämtlands, Örebro och Kronobergs län hade de lägsta nivåerna på under 98 procent av hushållen och under 96 procent för företagen. Detta kan jämföras med Stockholms län som hade en betydligt bättre tillgång till bredband för både hushåll och företag med 99 procent. Landsbygdskommuner hade i genomsnitt sämre tillgång till bredband än blandade kommuner. Enbart i Södermanlands län hade landsbygdskommuner en bättre tillgång för både hushåll och företag. Bäst var tillgången till bredband i storstadskommuner med nästan 100 procent för såväl hushåll som företag.

Prioritering Tillgänglighet genom hållbara transportsystem

Indikatorn tillgänglighet till drivmedel och kollektivtrafik visar andel befolkning i kollektivtrafiknära lägen (inom 500 meter från bostaden) samt andel befolkning med mindre än 5 000 meter resväg med bil till närmaste drivmedelsstation. En god och hållbar tillgänglighet i alla delar av landet är avgörande för att skapa goda och attraktiva miljöer som människor kan bo, verka och leva i eller besöka. Indikatorn har valts

eftersom tillgänglighet till drivmedel och kollektivtrafik beskriver en förändring av transportsystemet över tid. Indikatorn beräknas för 2016 respektive 2021.

I Stockholms län, som har de högsta nivåerna, bodde 96 procent av befolkningen nära drivmedelsstationer och 93 procent av befolkningen i kollektivtrafiknära lägen 2021. I Gotlands läns, som har de lägsta nivåerna, bodde 66 procent av befolkningen nära drivmedelsstationer och 64 procent av befolkningen i kollektivtrafiknära lägen 2021. Även i Kalmar, Värmlands och Jämtlands län bodde under 70 procent i kollektivtrafiknära lägen. I Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län bodde under 82 procent av befolkningen nära drivmedelsstationer. Sammantaget samvarierar de två tillgänglighetsmått relativt väl med varandra på så sätt att folkrika län med högre befolkningstäthet hade en mer gynnsam situation än mindre folkrika och befolkningsmässigt glesa län. I län med lägre befolkningstal fanns generellt sett ett mönster att andelen befolkning nära drivmedelsstationer var något högre än andelen av befolkningen i kollektivtrafiknära lägen.

Landsbygdskommuner hade i genomsnitt 11 procentenheter lägre andel befolkning nära drivmedelsstationer och 22 procentenheter lägre andel befolkning i kollektivtrafiknära lägen i förhållande till hela landet. Det fanns dock skillnader mellan kommuntyper i olika län. Landsbygdskommuner hade genomgående sämre tillgänglighet till drivmedelsstation och kollektivtrafiknära lägen än övriga kommuntyper, förutom i Stockholms län där blandade kommuner i länet har en något lägre andel befolkning i kollektivtrafiknära lägen jämfört med landsbygdskommuner. Situationen för storstadskommuner var den motsatta med andelar långt över genomsnittet för hela landet. Befolkningsstorlek och närhet till befolkningstäta områden påverkar tillgången till dessa funktioner.

Andelen befolkning med närhet till drivmedelsstationer samt i kollektivtrafiknära lägen förbättrades i 14 län under perioden 2016–2021. I Hallands, Gotlands, Gävleborgs och Västernorrlands län försämrades befolkningens tillgänglighet till drivmedelsstationer något och i Västmanlands län försämrades tillgängligheten till kollektivtrafiknära lägen. I Örebro län skedde en svag negativ förändring i tillgänglighet till både drivmedelsstationer och kollektivtrafiknära lägen.

Uppdelat på kommuntyp noteras en förbättrad tillgänglighet till både drivmedelsstationer som kollektivtrafiknära lägen inom knappt en fjärdedel av länen. I landsbygdskommuner i Jämtlands och Södermanlands län skedde en särskilt tydlig förbättring under perioden. I landsbygdskommuner i åtta län försämrades tillgängligheten till drivmedelsstationer. För blandade kommuner skedde en försämring i tillgänglighet till drivmedelsstationer i sex län. Den genomsnittliga tillgängligheten till kollektivtrafiknära lägen försämrades under perioden i Örebro, Östergötlands och Kalmar läns landsbygdskommuner och i Örebro, Västmanlands, Södermanlands och Jämtlands läns blandade kommuner.

2.6.2 Regionerna har prioriterat hållbarhet i det regionala utvecklingsarbetet

Tillväxtverket har i april 2024 redovisat den centrala bedömningsgrunden regionalt utvecklingsarbete som är en sammanställning av regionernas och Gotlands kommuns regionala utvecklingsarbete under 2023 (LI2024/00926). Insatserna finansieras huvudsakligen från anslagen 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*, 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* och 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027*. Tillväxtverkets redovisning utgår till viss del även från insatser som regionerna genomför på frivillig basis.

Redovisningen visar att regionernas samverkan och samråd med Tillväxtverket, vissa andra statliga myndigheter såsom länsstyrelserna, andra regioner, kommuner, civila samhällets organisationer samt näringsliv är en central del av det regionala utvecklingsarbetet och sker bl.a. genom framtagande av gemensamma kunskapsunderlag och arbetssätt inom flera sakområden. Regionerna bedömer att samverkan och samråd i förekommande fall fungerar.

Regionernas sammantagna arbete för att bidra till målet för den regionala utvecklingspolitiken och även till målen för Agenda 2030 har varit omfattande. I arbetet har regionerna prioriterat omställningen till en hållbar regional utveckling. Hållbar regional utveckling och Agenda 2030 är utgångspunkter för de regionala utvecklingsstrategierna. Regionerna har även förvaltat och utvecklat arbetssätt för att möta samhällsutmaningarna i ett regionalt sammanhang eftersom utmaningarna påverkar länen på olika sätt utifrån regionala förutsättningar och möjligheter. Genom hållbarhetsintegrerade styrdokument samt planerings- och beslutsprocesser har fördelningen av medel från anslag 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* enligt Tillväxtverket bidragit till en hållbar regional utveckling. Regionernas arbete med jämställdhetsintegration har bl.a. varit inriktat på strategier och insatser samt finansiering av projekt- och regionala företagsstöd. I regionernas arbete med integration och mångfald i det regionala utvecklingsarbetet har insatser främst genomförts inom kompetensförsörjnings- och kompetensutvecklingsområdet. Inom miljö och klimat har insatser, bl.a. regionala företagsstöd och rådgivning riktade mot energiförsörjning, energieffektivisering, förnybara drivmedel, cirkulär ekonomi samt bioekonomi genomförts.

Regionernas arbetssätt för att kunna tillämpa ett territoriellt perspektiv har utvecklats genom t.ex. analyser, uppföljningar och utvärderingar, olika former av regional planering samt regionala serviceprogram. Fördelningen av medel från anslag 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* har enligt Tillväxtverket bidragit till ett territoriellt perspektiv genom att insatser har genomförts i alla delar av länen men även genom att insatser har genomförts i vissa delar av länen med särskilda utmaningar. Regionernas arbete med lärande genom analys, uppföljning, utvärdering och forskning har skett med utgångspunkt i samtliga tre hållbarhetsdimensioner och med hänsyn till ett territoriellt perspektiv.

Inom likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd har regionerna på frivillig basis genomfört insatser bl.a. för att stärka kompetensen inom bl.a. regionerna och utveckla arbetet med olika former av regional planering samt genomföra regionala serviceprogram.

Inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling har analyser varit inriktade mot planering och dimensionering av gymnasial utbildning. Det har även genomförts insatser för att öka kännedomen hos bl.a. näringsliv, offentlig sektor och arbetssökande om olika utbildningar och yrken.

Inom innovation och förnyelse samt företagande och entreprenörskap har insatser genomförts inom ramen för bl.a. strategier för smart specialisering som regionerna på frivillig basis har tagit fram. Det har även genomförts insatser, bl.a. utbildningar, för att bidra till en grön omställning inklusive cirkulär ekonomi och energiomställning. Dessutom har insatser för ökad digitalisering inklusive artificiell intelligens samt för att främja näringslivet genom bl.a. testbäddar och inkubatorverksamhet genomförts.

Inom tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet har insatser bl.a. genomförts för att utveckla öppna data, laddinfrastruktur, elektrifiering av tung trafik och kollektivtrafik. Insatser, bl.a. kunskapsunderlag, har tagits fram beträffande länsplaner för regional transportinfrastruktur.

Utvärderingen av uppdraget att utveckla och stärka regionernas arbete med hållbar regional utveckling visar på goda resultat

Tillväxtverket har i september 2023 slutredovisat uppdraget att utveckla och stärka regionernas arbete med hållbar regional utveckling inom det regionala utvecklingsarbetet (N2019/02162). Uppdraget omfattade för perioden 2019–2023 totalt 108 miljoner kronor. En utvärdering av uppdraget visar att insatserna har bidragit till flera positiva resultat för regionerna. Insatserna har bl.a. bidragit till nya och förbättrade arbetssätt, metoder och lärande inom och mellan regioner för att främja genomförande av insatser för en hållbar regional utveckling. Mest positiva resultat har uppnåtts om hur hållbar regional utveckling har integrerats i regionernas arbete med planering, styrning och ledning av det regionala utvecklingsarbetet. Samverkan har fördjupats mellan olika aktörer med olika kompetenser, särskilt med länsstyrelser och näringsliv.

2.6.3 Stöd till kommersiell service i gles- och landsbygder

I detta avsnitt redovisar regeringen stöd till kommersiell service som finansieras av anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Vissa stöd till kommersiell service har t.o.m. 2023 finansierats via landsbygdsprogrammet av anslaget 1:18 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Även dessa stöd redovisas i detta avsnitt.

Avsnittet bygger på den centrala bedömningsgrunden Åtterrapporering av arbetet med att främja tillgänglighet till kommersiell service för företag och medborgare i serviceglesa områden (LI2024/00905) och den centrala bedömningsgrunden Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service, budgetåret 2023 (LI2024/00622).

Resultaten följs även upp genom

- den centrala indikatorn överlevnadsgrad för butiker som beviljats stöd till kommersiell service
- de kompletterande indikatorerna fördelning av män och kvinnor i företag som beviljats stöd till kommersiell service och antal butiker som beviljats särskilt driftstöd.

Under 2023 uppgick det totala stödet till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel till ca 218 miljoner kronor, vilket är en högre nivå än 2022, då summan var ca 190 miljoner kronor. I denna summa ingår även investeringsstöd och pilotprojekt inom landsbygdsprogrammets budget.

Under 2023 beviljades bl.a. medel till ett extra servicebidrag för att stärka dagligvarubutiker i landsbygder. Medlen användes till bl.a. att täcka utgifter för höga elkostnader, höga inköpspriser samt förändrade köpbeteenden hos kunderna.

Den särskilda drivmedelssatsningen gav positiva resultat

Under 2023 beviljades även medel till den särskilda drivmedelssatsningen 2022–2023 i enlighet med bestämmelserna i förordningen (2022:206) om statligt stöd till försäljningsställen för drivmedel i vissa landsbygdsområden (LI2023/02301). Stödet har bidragit till att 27 drivmedelsstationer har fått ekonomiskt stöd att genomföra nödvändiga investeringar för ombyggnation eller utbyte av rörledningar i marken för hantering av brandfarlig vätska. Av den totala summan om 150 miljoner kronor som avsattes 2022–2023 för satsningen har endast 10,4 miljoner kronor beviljats. Det beror

bl.a. på att behoven av medel överskattades, att det fanns medel att söka för likartade ändamål i landsbygdsprogrammet och att några drivmedelshandlare tog beslut att avveckla sin verksamhet.

Strukturen av dagligvarubutiker som beviljats särskilt driftstöd är stabil

De dagligvarubutiker som uppfyller kraven i förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service kan beviljas särskilt driftstöd. Antal butiker som har beviljats särskilt driftstöd är relativt konstant vilket visar på en för närvarande stabil struktur av dagligvarubutiker i sårbara och utsatta glesbygdsområden, se tabell 2.8.

Tabell 2.8 Uppföljning av indikatorn antal butiker som beviljats särskilt driftstöd

Stödform	Indikator	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kommersiell service	Antal butiker som beviljats särskilt driftstöd	180	180	269	276	276	270	268	274

Källa: Tillväxtverket.

Utvärdering av det särskilda driftsstödet till kommersiell service visar på positiva resultat

AgriFood Economics Centre har utvärderat det särskilda driftsstödet till kommersiell service och publicerat detta i rapporten Saving countryside shops – does government support increase survival and economic performance of grocery stores in rural Sweden? (Working Paper 2023:1). Resultaten indikerar en ökning med 15–20 procent i butikernas överlevnadsgrad på grund av stödet. Enligt AgriFood Economics Centre har stödet troligtvis ökat investeringarna i butikerna. Undersökta butiker har emellertid inte anställt personal i samma utsträckning som de skulle gjort utan stöd, vilket kan bero på att genomförda investeringar har lett till arbetsbesparande rutiner. AgriFood hittar inga skillnader i överlevnadstal för stora och små butiker.

Överlevnadsgraden i butiker som beviljats stöd är god

I syfte att följa upp tidigare beviljat stöd till kommersiell service, inklusive det särskilda driftsstödet, finns den centrala indikatorn överlevnadsgrad. Denna indikator anges som andel företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stöd har beviljats. Indikatorn avser faktiskt utfall av tidigare beviljade stöd i förhållande till jämförbara kontrollgrupper. Uppföljningen visar hur stödmottagarna utvecklas i förhållande till liknade företag. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska dock inte tolkas som kausala samband.

I tabell 2.9 redovisas den centrala indikatorn överlevnadsgrad för butiker som beviljats stöd till kommersiell service. Resultaten visar att mottagare av stöd till kommersiell service över tid har en högre överlevnadsgrad än kontrollgruppen.

Tabell 2.9 Uppföljning av den centrala indikatorn överlevnadsgrad

Procent

Stödform	Indikator	2014 stöd- företag	2014 kontroll- grupp	2015 stöd- företag	2015 kontroll- grupp	2016 stöd- företag	2016 kontroll- grupp	2017 stöd- företag	2017 kontroll- grupp	2018 stöd- företag	2018 kontroll- grupp	2019 stöd- företag ¹	2019 kontroll- grupp ¹
Kommer- siell service	Överlev- nadsgrad ²	90,9	84,5	93,9	82,6	93,8	81,5	89,9	83,3	92,8	84,0	95,0	83,8

¹ År 2019 är det senaste året det finns uppgifter om.² Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2019 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år. Indikatorn är inte könsuppdelad.

Källa: Tillväxtverket.

Jämn könsfördelning i företag som fått stöd

Företag som har beviljats stöd till kommersiell service har en i princip jämn fördelning när det gäller andelen kvinnor och män i företagsledning och styrelse i stödföretagen, se tabell 2.10. Däremot är det betydligt fler kvinnor än män som är anställda i företag som beviljats stöd till kommersiell service.

Tabell 2.10 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats stöd till kommersiell service

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företags- ledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företags- ledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2023	1 010	483	42	58	47	53
2022	857	380	42	58	47	53
2021	903	455	45	55	46	54
2020	772	325	45	55	46	54
2019	871	371	48	52	47	53
2018	667	263	46	54	48	52
2017	519	186	49	51	49	51
2016	543	201	45	55	44	56
2015	615	228	41	59	43	57
2014	624	287	37	63	43	57

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

2.6.4 Selektiva regionala företagsstöd för kapitalförsörjning

Med selektiva regionala företagsstöd avses statligt stöd till regionala investeringar (investeringsstöd) samt statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag (främjandestöd). De selektiva regionala företagsstöden finansieras av anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*, men kan även medfinansieras av anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* och anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027*.

Avsnittet bygger på den centrala bedömningsgrunden Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (LI2024/00622).

Resultaten följs även upp genom

- den centrala indikatorn arbetsproduktivitet
- de kompletterande indikatorerna förädlingsvärde, överlevnadsgrad, antal anställda, beviljat belopp, investeringar som beräknas delfinansieras av stöden och fördelningen av män och kvinnor som beviljats stöd.

Stöden har bidragit till en hävstångseffekt för investeringar

I tabell 2.11 redovisas beviljade selektiva regionala företagsstöd fördelade på län. Beviljade medel för selektiva regionala företagsstöd minskade med 55 miljoner kronor 2023 jämfört med 2022. I tabellen framgår omfattningen på de investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. De totala investeringarna uppgår till två och en halv gånger beviljade medel vilket indikerar att de selektiva regionala företagsstöden har en stor hävstångseffekt.

Tabell 2.11 Beviljade selektiva regionala företagsstöd och investeringar som beräknas delfinansieras av stöden

Miljoner kronor

Län/indikator	Beviljat belopp 2019	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2019	Beviljat belopp 2020	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2020	Beviljat belopp 2021	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2021	Beviljat belopp 2022	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2022	Beviljat belopp 2023	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2023
Stockholm	13	25	4	8	1	1	1	1	10	19
Uppsala	3	5	1	2	1	2	0	0	4	9
Södermanland	3	5	1	2	1	1	0	0	2	3
Östergötland	11	21	3	6	2	3	3	5	10	19
Jönköping	5	9	4	6	1	1	2	4	4	8
Kronoberg	3	7	1	2	3	7	5	10	7	13
Kalmar	10	19	12	23	5	11	5	13	17	50
Gotland	13	44	4	10	6	15	-	-	2	2
Blekinge	5	12	10	24	6	17	5	12	6	14
Skåne	19	39	18	26	3	7	2	3	17	33
Halland	16	31	10	20	7	13	8	16	9	19
Västra Götaland	41	94	56	111	87	579	36	112	39	113
Värmland	42	184	40	138	33	119	29	120	30	118
Örebro	18	57	18	59	14	50	16	56	13	41
Västmanland	7	17	20	34	11	19	13	26	21	40
Dalarna	33	102	37	122	24	136	34	175	13	36
Gävleborg	73	260	39	81	54	174	42	118	53	162
Västernorrland	98	354	79	166	95	227	114	361	96	214
Jämtland	89	271	95	255	130	520	101	309	100	248
Västerbotten	141	558	129	342	87	450	66	200	15	30
Norrbottnen	79	294	77	210	110	391	58	243	16	49
Summa	721	2 408	655	1 646	680	2 742	538	1 780	483	1 238

Anm. - innebär att inga beslut har fattats. 0 innebära att beviljat belopp är avrundat till 0.
Källa: Tillväxtverket.

Arbetsproduktiviteten hos företag som beviljats stöd är god

I syfte att följa upp tidigare beviljade regionala företagsstöd under åren 2016–2019 finns den centrala indikatorn arbetsproduktivitet. Dessutom finns de kompletterande indikatorerna förädlingsvärde, överlevnadsgrad och antal anställda i syfte att belysa stödföretagens utveckling. Utvecklingen redovisas i de två huvudgrupperna investerings- respektive främjandestöd, se tabell 2.12. Uppföljningen visar hur stödmottagarna utvecklas i förhållande till liknade företag. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska dock inte tolkas som kausala samband.

Företag som har fått investeringsstöd 2019 har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet har utvecklats starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. Arbetsproduktiviteten uppvisar en bättre utveckling i stödföretagen än i

kontrollgruppen. En god produktivitet utveckling i företagen tyder på att produktionsfaktorerna används effektivt, något som normalt stärker företagets konkurrenskraft. Minskningen av antalet anställda har varit större i kontrollgruppen än i stödföretagen.

Företag som har fått främjandestöd 2019 har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet har utvecklats starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. Arbetsproduktiviteten uppvisar i princip ingen skillnad i stödföretagen jämfört med kontrollgruppen. Antalet anställda har ökat mer i stödföretagen än i kontrollgruppen.

Tabell 2.12 Uppföljning av indikatorer för tidigare beviljade selektiva regionala företagsstöd

Procent

Stödform	Indikatorer	2016 stöd- företag	2016 kontroll- grupp	2017 stöd- företag	2017 kontroll- grupp	2018 stöd- företag	2018 kontroll- grupp	2019 stöd- företag ¹	2019 kontroll- grupp ¹
Investeringsstöd	Arbetsproduktivitet ²	4,2	3,2	4,0	2,2	2,5	2,0	4,0	2,7
	Förädlingsvärde ³	13,2	1,3	15,2	4,7	11,6	1,3	13,1	-1,6
	Överlevnadsgrad ⁴	95,1	89,7	95,9	90,3	96,1	87,1	96,9	85,1
	Antal anställda ⁵	7,3	3,0	6,0	-1,3	3,2	-1,5	-1,9	-2,8
Främjandestöd	Arbetsproduktivitet ²	3,8	2,9	4,0	2,7	2,9	1,6	4,1	4,0
	Förädlingsvärde ³	9,1	2,2	9,2	1,2	10,2	0,4	10,1	3,0
	Överlevnadsgrad ⁴	93,3	88,8	93,9	88,9	94,2	88,3	95,4	86,3
	Antal anställda ⁵	6,3	0,1	5,2	-0,3	2,9	-0,3	5,9	-1,5

Anm. Indikatorerna är inte könsuppdelade.

¹ År 2019 är det senaste året det finns uppgifter om. Stödordningarna investeringsstöd och främjandestöd infördes 2015.

² Mäts som årlig utveckling av förädlingsvärdet delat med antal årsarbetare.

³ Mäts som årlig utveckling i förädlingsvärde i procent, dvs. företagets produktionsvärde minus inköp av varor och tjänster.

⁴ Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2019 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år.

⁵ Mäts här som årlig utveckling av antalet anställda i företag (heltidstjänster).

Källa: Tillväxtverket.

Andelen kvinnor i företag som beviljats stöd ökar sakta över tid

De företag som har beviljats selektiva regionala företagsstöd uppvisar en ojämn fördelning vad gäller antal anställda kvinnor respektive män samt andel kvinnor respektive män i företagsledning och styrelse som framgår av tabell 2.13 och tabell 2.14.

Uppgifterna i tabell 2.13 och tabell 2.14 kan jämföras med att 2021 var 29,6 procent av de operativa företagsledningarna i Sverige kvinnor enligt Statistiska centralbyrån och Regeringskansliets beräkningar, se budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.3.3).

Tabell 2.13 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats investeringsstöd

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företagsledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företagsledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2023	878	1 912	25	75	30	70
2022	1 269	3 048	22	78	29	71
2021	1 419	3 853	20	80	30	70
2020	1 711	3 693	25	75	31	69
2019	1 139	4 617	17	83	24	76
2018	1 114	4 067	16	84	27	73
2017	1 053	3 425	17	83	26	74
2016	1 076	3 936	17	83	25	75
2015	1 093	3 807	13	87	27	73

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

Tabell 2.14 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats främjandestöd

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företagsledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företagsledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2023	3 263	5 563	31	69	31	69
2022	1 636	3 104	33	67	33	67
2021	3 467	6 008	30	70	31	69
2020	6 056	8 559	34	66	33	67
2019	2 625	5 299	28	72	29	71
2018	2 913	6 698	25	75	25	75
2017	3 899	9 046	21	79	25	75
2016	3 208	9 240	16	84	24	76
2015	1 793	4 496	26	74	23	77

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

2.6.5 Regionalt transportbidrag

Det regionala transportbidraget ska kompensera företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd samt stimulera till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Det regionala transportbidraget är ett rättighetsbaserat driftsstöd och tilldelas utan konkurrens när vissa grundkriterier uppfylls. Avsnittet bygger på den centrala bedömningsgrunden Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (LI2024/00622). Det regionala transportbidraget finansieras av anslaget 1:2 *Transportbidrag*.

Resultaten följs även upp genom

- de centrala indikatorerna arbetsproduktivitet och överlevnadsgrad
- de kompletterande indikatorerna förädlingsvärde, antal anställda, utbetalt stöd, antal arbetsställen, kompensation för transportkostnader och vidareförädling, verksamheten har kunnat fortsätta som tidigare och fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats transportbidrag.

För en beskrivning av indikatorn verksamheten har kunnat fortsätta som tidigare, se budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 19 avsnitt 3.6.5).

Ökade utbetalningar av transportbidrag och konstant antal mottagare

Som framgår av tabell 2.15 har utbetalningarna av transportbidrag 2023 ökat kraftigt jämfört med 2021 och åren innan. Det finns flera anledningar till detta, men det beror främst på fortsatt höga drivmedelspriser under 2023. Antalet arbetsställen som har fått stöd de senaste åren har varit relativt konstant.

Tabell 2.15 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län och antal arbetsställen

Miljoner kronor										
Län/år/antal arbetsställen	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Västernorrland	43	45	38	47	40	50	46	51	58	60
Jämtland	48	51	46	49	55	57	60	56	67	63
Västerbotten	161	146	175	170	185	185	183	174	222	220
Norrbottnen	117	112	126	131	147	147	141	134	163	174
Summa	369	354	385	397	427	440	430	415	510	518
Antal arbetsställen	588	585	578	555	601	565	574	574	571	559

Källa: Tillväxtverket.

Eftersom transportbidraget är ett regionalt driftsstöd är det till största delen återkommande stödmottagare. Av de arbetsställen som fick stöd under 2023 fick 95 procent transportbidrag även under 2022. Sammanlagt 73 procent av beviljade ansökningar gick till små företag och 38 procent av utbetalda medel. De tio största bidragsmottagarna fick drygt 29 procent av stödet. Trävarutillverkning är den industri som fick störst andel av transportbidraget. Under 2023 kompenserade transportbidraget stödmottagande företag, i enlighet med stödnivåer i förordningen (2000:281) om regionalt transportbidrag, för deras bidragsgrundande transportkostnader med i genomsnitt 27 procent, vilket är en halv procentenhet högre än för 2022.

Enligt en årlig undersökning från Tillväxtverket instämde 62 procent av respondenterna i att bidraget har haft en positiv betydelse för deras vidareförädling 2023, vilket är samma nivå som för 2022. Av respondenterna instämde 80 procent i att verksamheten kunnat fortsätta som tidigare. Av undersökningen framgår även att 76 procent av respondenterna instämde i att transportbidraget har bidragit till att företaget stannat kvar på orten, vilket är något högre än 2022. Eftersom detta är företagens egna bedömningar och svarsfrekvensen var 47 procent bör uppgifterna tolkas med viss försiktighet.

Överlevnadsgraden och arbetsproduktiviteten för företag som tagit emot transportbidrag är god

I syfte att följa upp tidigare beviljade transportbidrag finns de centrala indikatorerna överlevnadsgrad och arbetsproduktivitet samt de kompletterande indikatorerna antal anställda och förädlingsvärde, se tabell 2.16. Uppföljningen visar hur stödmottagarna utvecklas i förhållande till liknade företag. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska dock inte tolkas som kausala samband.

Företag som är mottagare av transportbidrag har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet utvecklas starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. Arbetsproduktiviteten uppvisar en bättre utveckling i stödföretagen än i kontrollgruppen. En god produktivitetsutveckling i företagen tyder på att produktionsfaktorerna används effektivt, något som normalt stärker företagets konkurrenskraft. Antalet anställda har dock minskat mer i stödföretagen än i kontrollgruppen.

Tabell 2.16 Uppföljning av indikatorer för tidigare beviljat transportbidrag

Procent

Indikator	2015 stöd- företag	2015 kontroll- grupp	2016 stöd- företag	2016 kontroll- grupp	2017 Stöd- företag	2017 Kontroll- grupp	2018 Stöd- företag	2018 Kontroll- grupp	2019 Stöd- företag ¹	2019 Kontroll- grupp ¹
Överlevnadsgrad ²	92,9	89,3	93,0	90,3	93,4	91,3	95,0	90,6	96,9	91,7
Arbetsproduktivitet ³	2,8	2,3	1,6	2,8	1,9	3,3	2,4	1,8	5,3	3,0
Förädlingsvärde ⁴	4,0	-0,2	5,9	2,4	5,5	0,6	4,7	-1,2	8,1	3,2
Antal anställda ⁵	1,6	0,5	2,7	0,6	0,1	-0,2	-2,1	-2,0	-2,6	-1,0

Anm. Indikatorerna är inte könsuppdelade.

¹ År 2019 är det senaste året det finns uppgifter om.² Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2019 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år.³ Mäts som årlig utveckling av förädlingsvärdet delat med antal årsarbetare.⁴ Mäts som årlig utveckling i förädlingsvärde i procent, dvs. företagens produktionsvärde minus inköp av varor och tjänster.⁵ Mäts här som årlig utveckling av antalet anställda i företag (heltidstjänster).

Källa: Tillväxtverket.

Skev könsfördelning i företag som beviljats transportbidrag

Transportbidraget uppvisar en ojämn fördelning vad gäller andelen kvinnor respektive män i företagsledning och styrelse i de stödmottagande företagen som framgår av tabell 2.17. Det är även betydligt fler män än kvinnor anställda i de stödmottagande företagen.

Tabell 2.17 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats transportbidrag

År	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företags- ledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företags- ledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2023	5 569	19 668	12	88	26	74
2022	5 151	19 419	12	88	23	77
2021	4 850	19 047	11	89	23	77
2020	4 852	19 911	10	90	23	77
2019	4 820	20 256	9	91	22	78
2018	4 650	20 062	10	90	22	78
2017	4 425	19 317	10	90	22	78
2016	5 114	20 164	12	88	23	77
2015	5 256	20 269	7	93	21	79
2014	5 320	21 231	7	93	22	78
2013	5 968	21 135	8	92	22	78

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

En utvärdering av transportbidraget visar att det i genomsnitt inte har signifikanta effekter på företags omsättning, förädlingsvärde och vinst

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) har på regeringens uppdrag effektutvärderat transportbidraget och redovisat detta i rapporten Does subsidizing transport help localized disadvantaged firms? (KN2024/00260). Enligt Tillväxtanalys är de bidrag som företagen får i genomsnitt små och utgör bara små delar av företagets omsättning. Det är viktigt att påpeka att analysen endast visar genomsnittliga effekter. Tillväxtanalys kan inte exkludera möjligheten att stödet har betydelse för enskilda företag. Huvudslutsatsen är att transportbidraget i genomsnitt inte har signifikanta effekter på företags omsättning, förädlingsvärde och vinst.

2.6.6 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020

Avsnittet bygger på den centrala bedömningsgrunden Statusrapport för 2023 – Återrapportering av regionalfondsprogram inklusive Interregprogram och Fonden för en rättvis omställning programperioden 2014–2020 och 2021–2027 (LI2024/00845).

Investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020

Regionalfondsinsatserna inom sammanhållningspolitikens mål Investering för tillväxt och sysselsättning genomförs inom nio regionalfondsprogram, varav åtta regionala regionalfondsprogram och ett nationellt regionalfondsprogram. I denna budgetproposition redovisas enbart genomförandet av riskkapitalfonder inom de nio regionalfondsprogrammen och en utvärdering av Återhämtningsstöd för sammanhållning och till Europas regioner. För övriga resultat hänvisas till budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 19 avsnitt 3.6.6).

Stora offentliga och privata investeringar i riskkapital

I tabell 2.18 framgår resultat för den centrala indikatorn investerade medel per program för riskkapitalfonder t.o.m. 2023. Riskkapitalfonderna förväntas omfatta totalt ca 2 400 miljoner kronor varav ca 1 200 miljoner kronor i EU-medel och ca 1 200 miljoner kronor i offentlig medfinansiering. Målet är att fonderna ska attrahera minst 2 000 miljoner kronor i privat kapital i 475 portföljföretag, dvs. bolag som ägs helt eller delvis av ett holdingbolag eller annan typ av ägarbolag.

Till och med 2023 har totalt 1 974 miljoner kronor i EU-medel och offentlig medfinansiering investerats i 583 portföljföretag. I dessa bolag har dessutom investerats privat kapital motsvarande 7 791 miljoner kronor, vilket i betydande grad överstiger målsättningen.

Branschfördelningen bland portföljbolagen som fonderna investerat i visar att företag inom informations- och kommunikationsteknik (IKT) är dominerande följt av life science. Detta gäller för både antal företag och investerat kapital. Av investerade medel i de regionala programmens fonder och i den gröna investeringsfonden fördelas ca 11 procent till kvinnor, ca 68 procent till män och ca 21 procent till företag som har grundats av både kvinnor och män. De investerade medlens fördelning mellan kvinnor och män är i princip samma som fördelningen mellan de som ansökte om medel. Se även utgiftsområde 24 Näringsliv avsnitt 3.3.1.

Tabell 2.18 Investerade medel per program för riskkapitalfonder t.o.m. 2023

Program	Total budget mnkr ¹	Antal portfölj företag	Investerade medel av total budget mnkr ¹	Privat kapital mnkr
Regionala program				
<i>varav</i>				
– Övre Norrland	185	49	161	871
– Mellersta Norrland	150	34	132	539
– Norra Mellansverige	150	64	114	649
– Stockholm	183	66	156	862
– Östra Mellansverige	150	59	129	463
– Västsverige	184	64	157	834
– Småland och öarna	126	73	105	288
– Skåne-Blekinge	230	82	193	1 110
Summa	1 358	491	1 147	5 616
Nationellt program				
<i>varav</i>				
– Grön investeringsfond	650	35	550	1 260
– Swedish Venture Initiative	388 ²	57	277	915
Summa	1 038	92	827	2 175
Total	2 396	583	1 974	7 791

¹ Offentlig finansiering inklusive EU-medel.

² Till detta kommer finansiering från Europeiska investeringsfonden (EIF) på 194 mnkr.

Källa: Tillväxtverket.

Utvärdering av återhämtningsstöd för sammanhållning och till Europas regioner i bl.a. särskilt utsatta branscher

Återhämtningsstöd för sammanhållning och till Europas regioner (React-EU) är en åtgärd inom EU:s återhämtningsinstrument som inrättades för återhämtning under och efter covid 19-pandemin genom stöd för grön och digital omställning. Dessa insatser skiljer sig från övriga insatser inom regionalfondsprogrammen då de finansieras till 100 procent med EU-medel.

Tillväxtverket har utvärderat React-EU med fokus på måluppfyllelse och effektivitet (LI2024/01120). Inom ramen för React-EU har Tillväxtverket beviljat sammanlagt 703 miljoner kronor till 152 projekt i hela landet. Cirka 450 miljoner kronor har beviljats till direkta insatser till företag, genom rådgivning, coaching eller finansiellt stöd, t.ex. i form av affärsutvecklingscheckar. Inriktningen för de flesta av insatserna har varit att främja grön och digital omställning hos företagen. Utvärderingen konstaterar att insatserna inom React-EU inte fullt ut uppnått de uppsatta målen avseende förväntat antal företag som skulle få stöd. Totalt har ca 8 000 företag fått stöd vilket motsvarar 80 procent av målet. Enligt företagen har insatserna haft en begränsad påverkan på deras förmåga att hantera pandemirelaterade effekter, som minskad försäljning eller omsättning. Utvärderingen konstaterar vidare att React-EU kompletterade andra företagsstöd under pandemin och har bidragit till att påskynda företagets digitala och gröna omställning. Detta arbete hade dock sannolikt initierats på sikt även utan dessa insatser.

2.6.7 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Den regionala utvecklingspolitiken är nära integrerad med genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik. Europeiska regionala utvecklingsfonden finansieras av anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden*

2021–2027. Insatserna medfinansieras även av bl.a. anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* efter beslut av regionerna och Tillväxtverket. Insatserna medfinansieras dessutom av andra statliga myndigheter samt andra aktörer på lokal, regional och internationell nivå, bl.a. kommuner, regioner och näringsliv. En resultatredovisning av regionalfondsprogrammen är genom detta även delvis en resultatredovisning av insatser som medfinansierats av bl.a. anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*. Avsnittet bygger på den centrala bedömningsgrunden Statusrapport för 2023 – Återrapportering av regionalfondsprogram inklusive Interregprogram och Fonden för en rättvis omställning programperioden 2014–2020 och 2021–2027 (LI2024/00845).

Inom ramen för sammanhållningspolitiken har EU fastställt politiska mål för att bidra till omställningen till en hållbar regional utveckling och därmed bidra till ett grönt, hållbart och mer innovativt Europa. Insatserna är främst inriktade mot politiskt mål 1 (ett konkurrenskraftigare och smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling och regional IKT-konnektivitet) och mål 2 (en grönare och koldioxidsnål övergång till en ekonomi med noll nettoutsläpp och ett motståndskraftigt Europa genom ren och rättvis energiomställning, gröna och blå investeringar, den cirkulära ekonomin, begränsning av klimatförändringar, klimatanpassning, riskförebyggande, riskhantering och hållbar urban mobilitet).

I tabell 2.19 framgår den totala omfattningen och beslutade medel för de åtta regionala strukturfondsprogrammen, det nationella regionalfondsprogrammet, Fonden för en rättvis omställning och programmen inom Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) t.o.m. 2023.

Den valutakurs som fastställts i förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten, och som används vid omräkning av de finansiella ramarna för fonderna, analyseras fortlöpande och revideras vid behov. Redovisningen av uppgifter i detta avsnitt utgår från kursen 9,30 kronor per euro.

Investering för sysselsättning och tillväxt samt Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Regionalfondsinsatserna inom sammanhållningspolitikens mål Investering för sysselsättning och tillväxt perioden 2021–2027 genomförs inom nio regionalfondsprogram, varav åtta regionala regionalfondsprogram och ett nationellt regionalfondsprogram. Den totala omfattningen, inklusive EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de nio regionalfondsprogrammen är ca 19 400 miljoner kronor inklusive tekniskt stöd (TA-medel), dvs. medel för förvaltning av programmen. Av detta belopp uppgår EU-ramen till ca 8 000 miljoner kronor. Programmet för Fonden för en rättvis omställning omfattar ca 2 900 miljoner kronor inklusive tekniskt stöd (TA-medel), varav EU-ramen uppgår till drygt 1 400 miljoner kronor.

De centrala indikatorerna är följande:

- antal företag som får stöd
- medfinansiering.

Regeringen kommer att återkomma med en redovisning av kompletterande indikatorer i en senare budgetproposition.

Stöd har t.o.m. 2023 beviljats för bl.a. affärsutveckling för små- och medelstora företag, digitalisering i små- och medelstora företag samt offentlig sektor, utbyggnad av ortssammanbindande fibernät, rådgivning till små- och medelstora företag för energieffektivisering samt omställning inom industrin till mer långsiktiga hållbara affärsmodeller.

Målet om antal företag som får stöd har nästan uppnåtts i de nio regionalfondsprogrammen

Regionalfondsprogrammen har som mål att bl.a. ca 22 000 företag ska få stöd. Med stöd avses ekonomiskt stöd i form av bl.a. bidrag eller riskkapital, men också annat stöd till företag som nätverk för samverkan mellan företag samt mellan företag och universitet och högskolor. Förväntat utfall i beslutade projekt t.o.m. 2023 är att ca 20 000 företag ska få stöd. Majoriteten av företagen får stöd på annat sätt än finansiellt. Av de företag som har fått stöd hittills är 30 procent av de operativa företagsledarna kvinnor, vilket sammanfaller med landets genomsnitt för företag. Det finns få avslutade projekt och därmed redovisas inga utfall för avslutade projekt.

Statliga myndigheter står för mer än tredjedel av medfinansieringen inom de nio regionalfondsprogrammen

För att beviljas finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden krävs för programperioden 2021–2027 medfinansiering på minst 60 procent av kostnaden. Undantaget är Norra Mellansverige som har en medfinansiering på 50 procent. Den totala medfinansieringen t.o.m. 2023 uppgick till 3 992 miljoner kronor, fördelat på

- statliga myndigheter 1 496 miljoner kronor
- regioner 1 403 miljoner kronor, varav medel från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* 1 141 miljoner kronor och egna medel 262 miljoner kronor
- kommuner 555 miljoner kronor
- privat 538 miljoner kronor.

De tio största medfinansierarna står för knappt 50 procent av den totala medfinansieringen t.o.m. 2023. De största medfinansierarna är

- Almi AB: 780 miljoner kronor
- Skellefteå kommun: 222 miljoner kronor
- Västra Götalandsregionen: 168 miljoner kronor, varav 57 miljoner kronor från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*
- Trafikverket: 156 miljoner kronor
- Region Norrbotten: 128 miljoner kronor, varav 127 miljoner kronor från Anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*
- Region Västerbotten: 103 miljoner kronor, varav 86 miljoner kronor från Anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*
- Region Gävleborg: 101 miljoner kronor från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*
- Region Dalarna: 101 miljoner kronor från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*
- Region Västernorrland: 95 miljoner kronor från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*
- Region Jämtland Härjedalen: 93 miljoner kronor från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*.

Stora klimatinvesteringar inom Fonden för en rättvis omställning

Totalt har Tillväxtverket t.o.m. 2023 beviljat ca 315 miljoner kronor av EU-medlen inom Fonden för en rättvis omställning, se tabell 2.19. Av de beviljade medlen uppgår ca 137 miljoner kronor till projekt för stålindustrin i Norrbottens län, ca 60 miljoner kronor till projekt för metallindustrin i Västerbottens län och ca 118 miljoner kronor till projekt för mineralindustrin på Gotlands kommun.

För att beviljas finansiering från Fonden för en rättvis omställning krävs medfinansiering på minst 50 procent av kostnaden. Den totala medfinansieringen t.o.m. 2023 uppgick till nästan 330 miljoner kronor. Cirka 237 miljoner kronor av denna medfinansiering är offentliga medel, varav drygt 228 miljoner kronor utgör statlig finans-

iering från anslag 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*. Den privata finansieringen uppgår till 84 miljoner kronor. Den största privata finansiären är SSAB EMEA AB med en medfinansiering som uppgår till 20 miljoner kronor.

Europeiskt territoriellt samarbete perioden 2021–2027

Sverige deltar i tolv program inom ramen för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) perioden 2021–2027. Inom ramen för sammanhållningspolitiken, inklusive Interreg, har EU fastställt politiska mål för att bidra till omställningen till en hållbar regional utveckling och därmed bidra till ett grönt, hållbart och mer innovativt Europa. Interregprogrammets insatser bidrar till dessa mål genom att främja samarbete över nationsgränser. Interreg har utformats för att lösa problem som går över nationella gränser och som kräver en gemensam lösning, och för att gemensamt utveckla olika gränsområdets potential.

Den totala omfattningen, inklusive EU-medel, medel från tredje land samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de fem gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i uppgår totalt till ca 13 800 miljoner kronor. Detta är inklusive tekniskt stöd (TA-medel), dvs. medel för förvaltning av programmen. I summan ca 13 800 miljoner kronor ingår ca 9 600 miljoner kronor i EU-medel via Europeiska regionala utvecklingsfonden. I summan ingår inte de fyra Interregionala programmen som Sverige också deltar i.

Totalt har 4 800 miljoner kronor i EU-medel beslutats per 31 december 2023, vilket utgör ca 50 procent av EU-ramen, inklusive tekniskt stöd.

Det svenska deltagandet i Interreg följs upp genom följande kompletterande indikatorer:

- samarbetsprojekt
- svenska projektpartner.

Vidare följs genomförda insatser i de fyra Interregprogram som förvaltas i Sverige upp genom följande kompletterande indikatorer:

- antal organisationer som samarbetar över gränserna
- antal företag som samarbetar med forskningsorganisationer.

Med indikatorn organisationer som samarbetar över gränserna följs antalet organisationer upp som samarbetar över nationsgränserna. Med indikatorn antal företag som samarbetar med forskningsorganisationer avses företag som samarbetar i gemensamma projekt med forskningsorganisationer.

I de tolv Interregprogram som Sverige deltar i har 561 samarbetsprojekt beslutats t.o.m. 2023. Av dessa projekt leds 97 av en svensk partner och 553 svenska projektpartners deltar i de beslutade projekten.

De fyra Interregprogram som förvaltas i Sverige har som mål att ca 1 000 organisationer ska samarbeta över gränserna genom programmets insatser och förväntat utfall i beslutade projekt t.o.m. 2023 är att ca 600 organisationer ska inleda samarbete över gränserna. Programmen har vidare som mål att 540 företag ska delta i gränsöverskridande samarbete med forskningsorganisationer vilket ska främja samarbete mellan forskning och näringsliv. Det förväntade utfallet i beslutade projekt t.o.m. 2023 är att ca 170 företag samarbetar med forskningsorganisationer i gränsöverskridande projekt. Det finns få avslutade projekt och därmed redovisas inga utfall för avslutade projekt.

Tabell 2.19 Den totala omfattningen EU-medel för de åtta regionala programmen, nationella programmet, Fonden för en rättvis omställning och Europeiskt territoriellt samarbete perioden 2021–2027 samt beslutade EU-medel t.o.m. 2023

Regionalfondsprogram	EU-ram mnkr ¹	Beslutade EU-medel mnkr ¹	Procent av EU-ram ¹
Investeringar för tillväxt och sysselsättning			
<i>Varav</i>			
– Övre Norrland	1 764	594	34
– Mellersta Norrland	1 282	366	29
– Norra Mellansverige	1 213	430	35
– Stockholm	305	104	34
– Östra Mellansverige	578	326	56
– Västsverige	462	266	57
– Småland och öarna	545	153	28
– Skåne-Blekinge	503	182	36
– Nationella programmet	1 099	300	27
Summa	7 750	2 720	35
Fonden för en rättvis omställning			
<i>Varav</i>			
– Norrbottens län	836	136	16
– Västerbottens län	223	60	27
– Gotlands län	334	118	35
Summa	1 393	315	23
Europeiskt territoriellt samarbete: Gränsregionala och transnationella samarbetsprogram			
<i>Varav</i>			
– Aurora	1 138	421	37
– Mellersta Östersjön	862	321	37
– Sverige-Norge	406	161	40
– Södra Östersjön	815	167	20
– Öresund-Kattegatt-Skagerrak	1 228	684	56
– Nordsjön	1 474	1 422	96
– Norra Periferin och Arktis	372	98	26
– Östersjön	2 161	1 532	71
Summa	8 456	4 806	57
Totalt	17 599	7 841	45

¹ Exklusive tekniskt stöd (TA-medel), dvs. medel för förvaltning av programmen.

Anm.: Räknat på växelkurs 9,30 kronor, enligt förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten.

Källa: Tillväxtverket.

2.7 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att målet för den regionala utvecklingspolitiken delvis har uppnåtts. Det har skett både genom olika typer av insatser finansierade inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och genom insatser inom andra utgiftsområden. Därmed har villkoren för att leva, bo och verka i hela Sverige stärkts. Det finns enligt indikatorerna för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län en i flera delar positiv utveckling men i vissa fall ökade skillnader mellan länen och mellan kommuntyperna.

2.7.1 En i flera delar positiv utveckling men i vissa fall ökade skillnader mellan länen och mellan kommuntyperna

Den modellbaserade lönesumman ökade i samtliga län samt antalet arbetssökande minskade i elva län och ökade i tio län mellan 2022 och 2023. Det visar sammantaget på en blandad regionalekonomisk förändring utifrån valda indikatorer.

Indikatorerna pekar på en viss förbättring vad gäller människors livskvalitet och likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet, men skillnader mellan och inom länen kvarstår. Utvecklingen av livskvalitet visar att skillnaderna inom länen sett till kommuntyper har ökat i en tredjedel av länen. Tillgänglighet till dagligvarubutik har blivit bättre i drygt hälften av länen och i knappt hälften av landsbygdskommunerna inom länen. Indikatorn bostadsmarknad i balans visar på en blandad utveckling. Sammantaget visar indikatorerna på en positiv utveckling generellt för området livskvalitet, men på en mer blandad utveckling avseende tillgång till service och god samhällsplanering samt att det finns skillnader inom länen.

Utifrån indikatorerna för kompetensförsörjning och kompetensutveckling bedömer regeringen att vuxnas lärande har utvecklats positivt. Skillnaderna är dock fortsatt stora mellan och inom länen. I samtliga län har fler förvärvsarbetande också ett yrke som matchar deras utbildning. Sammantaget visar indikatorerna på en positiv utveckling utifrån valda indikatorer men med skillnader inom länen.

Indikatorn genomsnittligt antal utbildningsår i företag visar trots en positiv utveckling relativt stora skillnader mellan län och inom län, och även mellan kvinnor och män. Förbättringar sker på området en konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi då utsläppsintensiteten minskade i nästan samtliga län. Det indikerar att den gröna omställningen av näringslivet fortsätter. När det gäller företagens digitaliseringsgrad är skillnaderna inom länen stora. Indikatorn företag nystartade av kvinnor visar att kvinnor i lägre utsträckning än män startar företag i samtliga län och kommuntyper. Exporten har ökat i de flesta län. Sammantaget är det en blandad utveckling utifrån valda indikatorer och med skillnader inom länen.

Indikatorn tillgång till bredband med hög kapacitet visar på en relativ god tillgänglighet men det finns skillnader mellan och inom länen. Sämst är tillgången i befolkningsmässigt små och ytstora län samt i landsbygdskommuner. I flertalet av länen och inom länen har tillgängligheten till drivmedel och kollektivtrafik förbättrats. Sammantaget är det en mestadels positiv utveckling utifrån valda indikatorer men med skillnader inom länen.

2.7.2 En bredd av insatser inom andra utgiftsområden har bidragit till att uppnå målet

Regeringens bedömning är att följande insatser särskilt har bidragit till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar regional utveckling i hela landet och därmed till målet för den regionala utvecklingspolitiken:

- etablering av nya servicekontor inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
- insatser för att främja folkhälsa, god och nära vård samt för stärkt kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg
- insatser för att erbjuda Arbetsförmedlingens tjänster vid Statens servicecenters servicekontor och vidareutveckling av lokala överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och kommuner inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

- insatser inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling, stöd för tillgängliggörande av forskningsinfrastruktur samt samarbeten mellan kommuner och regionen inom den kommunala vuxenutbildningen, såsom lärcentrum, regionalt yrkesvux och validering inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning
- insatser inom kultur, kulturmiljö och gestaltad livsmiljö samt bidrag till friluftorganisationer och det civila samhällets organisationer inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid
- insatser för goda och hållbara livsmiljöer samt för en väl fungerande bostadsmarknad inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik
- insatser för lokal och regional klimatomställning såsom Klimatklivet och Industriklivet, klimatanpassning, cirkulär ekonomi, utveckling av grön infrastruktur, biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt insatser för dricksvattenförsörjning och friluftsliv inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur
- insatser för energiomställning såsom kommunal energi- och klimatrådgivning, regionala energi- och klimatstrategier, lokala och regionala insatser för fossilfri elproduktion, ett robust och starkt elnät, utbyggnad av laddinfrastruktur samt elstöd inom utgiftsområde 21 Energi
- insatser för digitalisering, bredbandsutbyggnad och tillgång till grundläggande betaltjänster samt satsningar på transportsystemet inom utgiftsområde 22 Kommunikationer
- insatser för landsbygdsutveckling, bl.a. lokal utveckling genom leadermetoden, bredbandsutbyggnad och tillgänglighet till kommersiell service, företagsutveckling inom de gröna och blå näringarna, företagsutveckling inom rennäringen, nationella skogsprogrammet, den nationella livsmedelsstrategin samt stärkt livsmedelsberedskap och tryggad dricksvattenförsörjning inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel
- insatser för ramvillkor och väl fungerande marknader som stärker företags konkurrenskraft såsom kapitalförsörjning, omställningsstöd för företag, evenemangsstöd och stöd vid korttidsarbete med anledning av pandemin, insatser för stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse, bl.a. stöd till inkubation och test- och demonstrationsmiljöer, insatser för stärkt entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv såsom informations- och rådgivningsinsatser samt insatser för export- och investeringsfrämjande såsom regional exportsamverkan inom utgiftsområde 24 Näringsliv
- insatser inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

2.7.3 Regionalt utvecklingsarbete och regionalfondsprogrammen har bidragit till stärkt konkurrenskraft och omställning till hållbar regional utveckling

Insatser som har finansierats inom utgiftsområde 19 Regional utveckling har även medfinansierats från andra utgiftsområden och från andra aktörer på olika samhällsnivåer, såväl offentliga som privata, inklusive aktörer inom det civila samhället. Insatserna har därmed medfört att investeringar har gjorts samordnade och sektorsövergripande vilket även bidragit till en stärkt konkurrenskraft och omställningen till en hållbar regional utveckling i enlighet med prioriteringar i den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. Förutom statliga myndigheter så har även regionerna viktiga roller i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Regionernas prioriteringar vid användningen av medel inom utgiftsområdet har medfört att strategiska insatser kommit till stånd utifrån regionala och lokala förutsättningar.

En central del i det regionala utvecklingsarbetet har varit samverkan och samråd mellan regioner, statliga myndigheter inklusive länsstyrelserna, kommuner, civila sällhets organisationer samt näringsliv. Utifrån bedömningsgrunden drar regeringen slutsatsen att samverkan och samråd mellan regioner och olika aktörer i flera fall fungerar även om ytterligare anpassning till regionala behov och förutsättningar hos vissa statliga myndigheter skulle kunna bidra till mer ändamålsenliga insatser.

Regeringen bedömer att det regionala utvecklingsarbetet är centralt för omställningen till en hållbar regional utveckling och Agenda 2030. Hållbarhetsintegrerade styrdokument m.m., bland annat de av kommissionen beslutade nio regionalfondsprogrammen, har lett till att bl.a. regionernas insatser alltmer har riktats mot grön och digital omställning i näringslivet. Även uppdraget att utveckla och stärka regionernas arbete med hållbar regional utveckling inom det regionala utvecklingsarbetet har enligt regeringen bidragit till att främja omställningen till en hållbar regional utveckling.

Arbetet med att stärka kompetensen och utveckla arbetet med regional planering samt genomföra regionala serviceprogram har främjat en hållbar regional utveckling. Utifrån detta drar regeringen slutsatsen att regionerna har stärkt det territoriella perspektivet i genomförandet av de regionala utvecklingsstrategierna.

Regionernas arbete med kompetensförsörjning och kompetensutveckling har bidragit till att utveckla arbetet med planering och dimensionering av gymnasial utbildning.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att regionernas arbete för stärkt konkurrenskraft och omställning till en hållbar utveckling har bidragit till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Insatserna har därmed bidragit till att villkoren för att leva, bo och verka i hela Sverige har stärkts.

Regeringen bedömer att regionalfondsprogrammen och programmet för Fonden för rättvis omställning efter en sen start har kommit i gång bra med genomförandet då cirka en tredjedel av medlen beslutats. Målet för antal företag som ska få stöd genom programmets insatser är nära målet och bedöms kunna nås inom programperioden. Uppföljningen av indikatorn nationell medfinansiering visar att det genom medfinansieringen har skett en nationell och regional förankring av regionernas arbete. Det regionala utvecklingsarbetets och regionalfondsprogrammets insatser bidrar enligt regeringen till utveckling av regionala styrkeområden och innovativa regionala miljöer som skapat förutsättningar för hållbara och konkurrenskraftiga företag i hela landet. Regeringens bedömning av utvärderingen av React-EU är att insatserna har bidragit till att påskynda företagens digitala och gröna omställning men haft begränsad påverkan på företagens förmåga att hantera pandemirelaterade effekter.

Inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet visar uppföljningen av indikatorerna samarbetsprojekt och svenska projektpartner att programmen haft en hög genomförandetak under 2023 med aktivt svenskt deltagande i många beslutade projekt. Det finns ett stort intresse av att delta i gränsöverskridande samarbete och över hälften av medlen har beslutats. Regeringen bedömer att det europeiska territoriella samarbetet förstärker nationella och regionala satsningar och bidrar därmed till målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att det nationella och de regionala regionalfondsprogrammen genom bl.a. resurser, arbetssätt och samverkan mellan olika aktörer har bidragit till målet för den regionala utvecklingspolitiken. Programmen har bidragit till Sveriges robusthet och bidragit till att det är mer attraktivt att leva i hela landet.

Det särskilda driftstödet har bidragit till en stabil struktur av dagligvarubutiker i gles- och landsbygder

Tillgänglighet till olika typer av service har bidragit till att stärka näringslivets konkurrenskraft och till ett robust samhälle samt gör det än mer attraktivt att leva i hela landet. Indikatorn antal butiker som beviljats särskilt driftstöd visar på en stabil situation, eftersom antal butiker som är i behov av driftstöd knappt har förändrats över tid. Detta är positivt då det innebär att tillgängligheten till dagligvaror i gles- och landsbygder inte har försämrats. Indikatorn överlevnadsgrad för butiker som beviljats stöd till kommersiell service visar att mottagare av stöd till kommersiell service över tid har en högre överlevnadsgrad än kontrollgruppen. Även om jämförelsen med en kontrollgrupp inte ska tolkas som kausala samband kan uppföljningen indikera att det statliga stödet till kommersiell service har bidragit positivt till tillgängligheten till kommersiell service i gles- och landsbygder. När det gäller indikatorerna andelen kvinnor och män i företagsledning och styrelse i företag som har beviljats stöd till kommersiell service råder sedan 2015 en i princip jämn och stabil fördelning mellan könen vilket enligt regeringen är positivt. Utvärdering av det särskilda driftsstödet till kommersiell service och den särskilda drivmedelssatsningen visar på positiva resultat. Sammantaget har insatserna för kommersiell service bidragit till att uppfylla målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Kapitalförsörjning har bidragit till näringslivets omställning och konkurrenskraft

Indikatorn investeringar som beräknas delfinansieras av stöden visar att de selektiva regionala företagsstöden har bidragit till stora investeringar i berörda företag. Indikatorerna arbetsproduktivitet, förädlingsvärde, överlevnadsgrad och antal anställda visar på en positiv utveckling i företag som fått investerings- eller främjandestöd jämfört med kontrollgrupp. Även om jämförelsen med en kontrollgrupp inte ska tolkas som kausala samband, kan uppföljningen indikera att de selektiva regionala företagsstöden bidragit till ökad konkurrenskraft i stödföretagen och därmed till målet för den regionala utvecklingspolitiken. När det gäller indikatorerna andelen kvinnor och män i företagsledning och styrelse i företag som har beviljats selektiva regionala företagsstöd råder sedan 2020 en jämnare fördelning jämfört med åren innan även om fördelningen fortsatt är skev. Målet för antal portföljföretag för riskkapitalfonderna är uppnått och målet att fonderna ska attrahera minst 2 000 miljoner kronor i privat kapital har överträffats. Företagens tillgång till finansiering har därmed förbättrats vilket har medfört att fonderna fungerar som en katalysator för att frigöra kapital i respektive programområde. Satsningarna på riskkapitalfonder inom det nationella och de regionala regionalfondsprogrammen, bl.a. inom ramen för den gröna investeringsfonden, bedöms ha bidragit till att främja näringslivets omställning och konkurrenskraft.

2.7.4 Regionalt transportbidrag som kompensation för kostnadsnackdelar

Indikatorerna arbetsproduktivitet, överlevnadsgrad, antal anställda och förädlingsvärde visar i de flesta fall en positiv utveckling i företag som fått transportbidrag jämfört med kontrollgruppen. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska dock inte tolkas som kausala samband. Transportbidraget är betydelsefullt för att det har kompenserat företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd och därmed bidragit till målet för den regionala utvecklingspolitiken. Det har även delvis stimulerat till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Uppföljningen av indikatorerna med fördelning på kvinnor och män uppvisar en skev fördelning men eftersom transportbidraget måste vara objektivt kvantifierbart på förhand är det svårt att styra stödet utifrån denna parameter. Dock har en viss förbättring avseende

andelen kvinnor i styrelser skett 2023 jämfört med åren innan. Tillväxtanalys utvärdering ger inte svar på transportbidragets effekter i relation till stödets syfte. Den visar enbart att transportbidraget i genomsnitt inte har signifikanta effekter på företags omsättning, förädlingsvärde och vinst. Resultaten av utvärderingen kan enligt regeringen användas i det fortsatta arbetet med att utveckla stödet.

2.8 Politikens inriktning

2.8.1 En politik för hållbar regional utveckling i hela landet

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken ska villkoren för att bo, verka och leva i hela landet stärkas. Utvecklingskraften i städer, tätorter samt gles- och landsbygder ska tillvaratas och bidra till ett robust samhälle. Alla människor ska kunna känna trygghet och delaktighet, påverka sin livsmiljö, forma sina liv samt få tillgång till utvecklingsresurser utifrån sina förutsättningar oavsett var i landet de bor. Näringslivet ska ges goda villkor att stärka konkurrenskraften, bidra till jobb och gröna innovationer. Varken människor eller företag i städer, tätorter eller gles- och landsbygder ska hindras från möjligheten till utveckling.

Sverige står inför stora samhällsutmaningar som påverkar alla delar av landet. Det gäller bl.a. demografiska förändringar, grov brottslighet, integrationsproblem, miljöproblem, klimatförändringar och social sammanhållning. Dessa samhällsutmaningar kommer tillsammans med globalisering, teknisk utveckling, geopolitiska konflikter samt konsekvenser av behov av försörjningsberedskap att påverka samhällsutvecklingen. Hållbarhet, inklusive ett jämställdhetsperspektiv, är betydelsefullt i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Klimatomställningen är en viktig del av strukturomvandlingen. Regioner, kommuner och företag som ställer om kommer ha bättre förutsättningar att klara sig i den fossilfria ekonomin. För att möta samhällsutmaningarna, ta till vara möjligheterna och hitta lösningar, krävs en regional utvecklingspolitik där hela landet ges möjligheter att utvecklas utifrån sina särskilda förutsättningar. Det gäller såväl städer och tätorter som gles- och landsbygder. Den regionala utvecklingspolitiken är en viktig del i att bygga Sverige starkt och stärka samhällsgemenskapen. Ju fler delar av landet som är utvecklingskraftiga och hållbara, desto starkare blir hela Sverige.

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken är det viktigt med en bredd av insatser inom många utgiftsområden. Tvärssektoriell styrning av resurser inom många utgiftsområden samt regional hänsyn och ett territoriellt perspektiv är av betydelse för att skapa mer ändamålsenliga insatser för att nå såväl målet för den regionala utvecklingspolitiken som andra mål. Med territoriellt perspektiv menas bl.a. att hänsyn ska tas till strukturella skillnader, t.ex. olikheter i tätortsstruktur och lokaliseringmönster, demografi, socioekonomi och näringsliv. Statliga myndigheter och regioner har viktiga roller i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Även samordning mellan statliga myndigheter och en väl fungerande samverkan mellan statliga myndigheter, regioner, kommuner samt samråd med näringsliv och civila samhällets organisationer är avgörande.

Regeringens utveckling och styrning av den regionala utvecklingspolitiken ska vara samordnad med vissa insatser inom utgiftsområdena 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik, 20 Klimat, miljö och natur, 21 Energi, 22 Kommunikationer, 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, 24 Näringsliv samt övriga berörda utgiftsområden. Insatser inom områdena ska komplettera varandra och bidra till synergier.

Det är väsentligt med en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service, finansiellt kapital, kultur, vård, utbildning och kompetens, för såväl människor som företag.

De medel som är avsatta för kommersiell service bidrar till attraktiva landsbygder i hela landet. Tillväxtverket har i juni 2024 slutredovisat uppdraget om att göra en översyn av förordningen om stöd till kommersiell service och föreslå de förordningsändringar som bedöms nödvändiga (LI2024/00790). Det finns även behov av ökad integration, ökat bostadsbyggande, en utvecklad kompetensförsörjning, förbättrade ramvillkor för näringslivet och en stark välfärd i hela landet. Tillgänglighet till rättsväsende samt ett tryggt och stabilt energisystem med konkurrenskraftiga priser behövs i hela Sverige och är till nytta för både människor och företag. Dessutom är tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet grundläggande för den regionala utvecklingen. Förutsättningar ska finnas för att ta till vara digitaliseringsens möjligheter. Utbyggnaden och underhållet av samhällsviktig infrastruktur, som vägar, järnvägar och bredband, är avgörande för att säkerställa en god tillgänglighet.

Regeringen föreslår ett statsbidrag till det civila samhällets organisationer för att stärka deras förutsättningar att verka och göra insatser för en hållbar regional utveckling och landsbygdsutveckling.

I juli 2024 fick en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på hur den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken ska inriktas och utformas, med syfte att stärka möjligheterna att uppnå målen för dessa områden (dir. 2024:69). Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2026.

I juni 2024 beslutade regeringen Strategi för nyindustrialiseringen och samhällsvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län, se utgiftsområde 24 Näringsliv avsnitten 3.2.2 och 3.6. Den ska bidra till att nyindustrialiseringen kommer hela landet till nytta och att möjligheterna stärks för ett gott liv i norra Sverige.

Den nationella strategin för den regionala utvecklingspolitiken

I regeringens skrivelse Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (skr. 2020/21:133) anges strategiska områden och prioriteringar. Genom samordnade och kompletterande insatser inom och mellan de fyra strategiska områdena och prioriteringarna skapas goda förutsättningar för ett mer effektivt genomförande av den regionala utvecklingspolitiken. Se tabell 2.5 för information om strategiska områden.

Regeringen har identifierat vad som behöver utvecklas i det statliga genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Det är omställning till en hållbar regional utveckling, betydelsen av ett territoriellt perspektiv där hela landet ges ökad möjlighet att utvecklas samt ett samordnat genomförande där ansvar och uppgifter mellan aktörer är tydliga.

2.8.2 EU:s sammanhållningspolitik

Den regionala utvecklingspolitiken och det svenska genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik är nära integrerade. EU:s sammanhållningspolitik ska främja en harmonisk utveckling inom hela unionen för att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen. Regeringen följer noga genomförandet av sammanhållningspolitiken. Uppföljningar och utvärderingar ligger till grund för utvecklingen av sammanhållningspolitiken. Dialog med regionerna, statliga myndigheter samt övriga berörda aktörer är av stor vikt. Forum för hållbar regional utveckling och regionalfondsprogrammets övervakningskommittéer är exempel på viktiga arenor för denna dialog.

I Sverige ska Europeiska regionala utvecklingsfonden bidra till att stärka konkurrenskraften i alla delar av landet genom att främja den digitala och gröna omställningen. Insatsernas fokus är att stärka förutsättningarna för forskning och innovation samt att stärka arbetet med smart specialisering. En betydande del av medlen ska stödja små och medelstora företags konkurrenskraft.

Det svenska programmet för Fonden för en rättvis omställning ska bidra till den gröna omställningen av stålindustrin i Norrbottens län, metallindustrin i Västerbottens län och mineralindustrin i Gotlands län. Programmet finansierar forskning, innovation, kompetensutveckling och utbyggnad av ren energiteknik inom de utpekade områdena. Utsläppen av växthusgaser i de industrier som får stöd beräknas minska avsevärt samtidigt som konkurrenskraften stärks.

Regeringen avser att genom en ändring av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten justera den valutakurs som ska tillämpas för programperioden 2021–2027 från 9,30 till 10,50 kronor per euro. Syftet är att valutakursen ska komma närmare den faktiska kursen och på så sätt möjliggöra ett högre nyttjande av EU-medel.

Sverige deltar också inom ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden i Interregprogram som syftar till att främja samarbete över nationsgränser och därmed bidra till en integrerad och hållbar regional utveckling i Sveriges närområde. Programmens fokus är att främja lösningar på gemensamma problem. En betydande del av medlen kommer att satsas på klimatanpassning, övergången till en cirkulär ekonomi samt att stärka skyddet och bevarandet av miljön.

2.9 Budgetförslag

2.9.1 Regionala utvecklingsåtgärder

Tabell 2.20 Anslagsutveckling 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder

Tusental kronor

2023	Utfall	1 677 659	Anslagssparande	305 151
2024	Anslag	2 028 337 ¹	Utgiftsprognos	1 710 903
2025	Förslag	2 012 337		
2026	Beräknat	2 057 337		
2027	Beräknat	1 740 337		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder), regionala företagsstöd, ersättning för vissa kreditförluster samt stöd till kommersiell service. Vidare får anslaget användas för viss administration, uppföljning och utvärdering samt viss central utvecklingsverksamhet. Dessutom får anslaget användas för ersättningar till regioner och Gotlands kommun för uppgifter om regionalt utvecklingsansvar.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.21 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	2 028 337	2 028 337	2 028 337
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	-16 000	29 000	-288 000
varav BP25	-75 000	-140 000	-140 000
– Effektivisering av stöd till regionala utvecklingsåtgärder	-100 000	-100 000	-100 000
– Neddragning av statlig nationell medfinansiering till Fonden för en rättvis omställning		-65 000	-65 000
– Statsbidrag till civila samhällets organisationer	25 000	25 000	25 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 012 337	2 057 337	1 740 337

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget minskas med 100 000 000 kronor 2025 som en effektivisering av stöd till regionala utvecklingsåtgärder. För 2026 och 2027 beräknas anslaget minska med samma belopp. Anslaget beräknas även minska med 65 000 000 kronor 2026 och 2027 genom en neddragning av statlig nationell medfinansiering till Fonden för en rättvis omställning. Anslaget ökas med 25 000 000 kronor 2025 för ett statsbidrag till civila samhällets organisationer. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med 25 000 000 kronor för detta ändamål.

Regeringen föreslår att 2 012 337 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 2 057 337 000 kronor respektive 1 740 337 000 kronor.

Bemyndigande om medlemskap i European Regional Policy Research Consortium

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att regeringen under 2025 beslutar om medlemskap i European Regional Policy Research Consortium och bemyndigar regeringen att under 2025–2027 för anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional utveckling besluta om en årlig medlemsavgift på högst 430 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: European Regional Policy Research Consortium (EoRPA) är ett konsortium med syftet att bedriva forskning och kunskapsutbyte om regional utvecklingspolitik. EoRPA:s verksamhet omfattar jämförande och analyserande studier i ett europeiskt perspektiv av frågor av betydelse för regional utvecklingspolitik, inklusive sammanhållningspolitik, samt fortlöpande bedömningar av regionala företagsstöd. Sverige har deltagit i EoRPA:s arbete sedan 1985. Det senaste avtalet avseende EoRPA gäller t.o.m. 2024. Den nya avtalsperioden avser 2025–2027. I regeringens skrivelse Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (skr. 2020/21:133) framgår bl.a. att den forskning som bedrivs om regional utveckling och landsbygdsutveckling är central för lärandet och en forskningsbaserad kunskapsutveckling. Mot denna bakgrund bör riksdagen godkänna att regeringen under 2025 beslutar om medlemskap i EoRPA och bemyndiga regeringen att under 2025–2027 vad gäller anslaget besluta om en årlig medlemsavgift på högst 430 000 kronor per år.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 500 000 000 kronor 2026–2031.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används framför allt till olika regionala företagsstöd, projektverksamhet och medfinansiering av olika EU-program. Övervägande delen av de stöd som beslutas inom ramen för anslaget är antingen fleråriga samverkansprojekt med många olika offentliga och privata aktörer eller fleråriga företagsinvesteringar. Medlen betalas ut när kostnader har uppstått. De aktörer som kan fatta beslut om framtida åtaganden mot anslaget har därför små möjligheter att påverka stödets utbetalningstakt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 500 000 000 kronor 2026–2031.

Tabell 2.22 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder

Tusental kronor

	Utfall 2023	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028–2031
Ekonomiska åtaganden vid årets början	2 145 132	2 447 491	3 198 186			
Nya ekonomiska åtaganden	1 627 903	2 065 317	1 683 000			
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	-1 172 690	-1 192 358	-1 381 186	-1 491 000	-1 080 000	-929 000
Övriga förändringar av ekonomiska åtaganden	-152 854	-122 264				
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	2 447 491	3 198 186	3 500 000			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	3 840 000	3 780 000	3 500 000			

2.9.2 1:2 Transportbidrag

Tabell 2.23 Anslagsutveckling 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

2023	Utfall	517 665	Anslagssparande	-12 777
2024	Anslag	563 864 ¹	Utgiftsprognos	563 864
2025	Förslag	549 864		
2026	Beräknat	455 864		
2027	Beräknat	455 864		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till regionalt transportbidrag och avser kompensation till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.24 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:2 Transportbidrag**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	479 864	479 864	479 864
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	70 000	-24 000	-24 000
varav BP25	94 000		
– Förstärkt transportbidrag	94 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	549 864	455 864	455 864

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget ökas med 84 000 000 kronor 2024 och ökas med 94 000 000 kronor 2025 till följd av höga utgifter för godstransporter.

Regeringen föreslår att 549 864 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Transportbidrag* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 455 864 000 kronor respektive år.

2.9.3 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027**Tabell 2.25 Anslagsutveckling 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027**

Tusental kronor

2023	Utfall	295 268	Anslagssparande	354 732
2024	Anslag	1 080 000 ¹	Utgiftsprognos	774 785
2025	Förslag	1 732 000		
2026	Beräknat	2 199 000		
2027	Beräknat	1 577 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2024 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning för programperioden 2021–2027. Anslaget får därutöver användas för eventuella slutregleringar för Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2014–2020.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 2.26 Förändringar av anslagsnivån 2025–2027 för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027**

Tusental kronor

	2025	2026	2027
Anvisat 2024¹	1 080 000	1 080 000	1 080 000
Beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder	652 000	1 119 000	497 000
varav BP25	187 000	529 000	307 000
– Omfördelning mellan år inom anslaget	50 000	280 000	110 000
– Justering med anledning av ändrad valutakurs	137 000	249 000	197 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 732 000	2 199 000	1 577 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2023 (bet. 2023/24:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Genom en omfördelning av anslaget mellan olika år anpassas anslaget till förväntade utgifter. Regeringen avser att genom en ändring av förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten justera den valutakurs som ska tillämpas från 9,30 kr/euro till 10,50 kr/euro.

Medlen från Fonden för en rättvis omställning beräknas därmed uppgå till 1 635 315 213 kronor för programperioden 2021–2027. Medlen från Europeiska regionala utvecklingsfonden inom målet Investering för sysselsättning och tillväxt och Fonden för en rättvis omställning beräknas uppgå till totalt 10 691 810 987 kronor för programperioden.

Regeringen föreslår att 1 732 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* för 2025. För 2026 och 2027 beräknas anslaget till 2 199 000 000 kronor respektive 1 577 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 050 000 000 kronor 2026–2030.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2025 för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 5 050 000 000 kronor 2026–2030.

Tabell 2.27 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tusental kronor

	Utfall 2023	Prognos 2024	Förslag 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028–2030
Ekonomiska åtaganden vid årets början	115 887	2 909 903	4 639 169			
Nya ekonomiska åtaganden	2 834 016	2 564 266	1 810 831			
Utgifter mot anslag till följd av ekonomiska åtaganden	-40 000	-835 000	-1 400 000	-1 900 000	-1 350 000	-1 800 000
Ekonomiska åtaganden vid årets slut	2 909 903	4 639 169	5 050 000			
Beslutat/förslaget bemyndigande	4 500 000	4 800 000	5 050 000			